

COVID-19 INTERNATIONAL STUDENT WELL-BEING STUDY

EERSTE RESULTATEN BELGISCHE CIJFERS

Auteurs:

Universiteit Antwerpen:

- Van de Velde, Sarah
- Buffel, Veerle
- Wouters, Edwin
- Guido Van Hal

Universiteit Gent:

- Bracke, Piet
- Colman, Lisa

Contactgegevens:

Prof. Dr. Sarah Van de Velde, Centre for Population, Family, and Health, Departement Sociologie, Universiteit Antwerpen.

sarah.vandavelde@uantwerpen.be

INHOUD

1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond.....	5
1.2	De C19 ISWS studie.....	5
2	Beschrijving van de steekproef.....	7
2.1	Algemeen.....	7
2.2	Beschrijving van de steekproef naar sociodemografische kenmerken.....	8
2.3	Beschrijving van de steekproef naar kenmerken studietraject.....	9
2.4	Kanttekeningen bij de interpretatie van de cijfers.....	10
3	Perceptie academische context tijdens de COVID-19 epidemie.....	11
3.1	Academische stress en academische tevredenheid.....	11
3.2	Contact met studie- en studentenbegeleiding.....	15
3.3	Contact met lesgevend personeel.....	18
4	Financiële draagkracht bij studenten	22
5	Sociale contacten, sociale steun en gevoelens van eenzaamheid	24
5.1	Sociaal contact met familie en vrienden	26
5.2	Sociale activiteiten met respect voor <i>social distancing</i>	28
5.3	Gevoelens van eenzaamheid.....	28
6	Depressieve gevoelens	31
7	Gebruik van alcohol, cannabis, en tabak.....	35
7.1	Alcoholconsumptie en binge-drinking.....	35
7.2	Cannabisgebruik	38
7.3	Rookgedrag.....	40
8	Fysieke activiteit	42
9	COVID-19 besmetting, risicoperceptie, en stigma	47
9.1	COVID-19 besmetting	47
9.2	COVID-19 risicoperceptie	47
9.3	Schaamte over COVID-19 symptomen	51
10	COVID-19 kennis	52
11	Trouw aan de overheidsmaatregelen	54
12	Bijlage 1: Selectiviteit en uitval.....	56
13	Bijlage 2. Vragenlijst	58

14	Referenties	78
15	Lijst van tabellen.....	79

BEKNOPTE SAMENVATTING

Studenten ervaren veel stress ten gevolge van de COVID-19 maatregelen. Een groot deel van de studenten geeft aan dat de werklust aanzienlijk is toegenomen tijdens de COVID-19 epidemie, dat de studieverwachtingen onduidelijker werden en dat dit hen stress bezorgde. Minder dan 20% geeft aan zich *geen* zorgen te maken over het succesvol afronden van dit academiejaar. Een substantiële groep geeft bovendien aan dat de **onderwijskwaliteit daalde** tijdens de COVID-19 epidemie, en dat de universiteit of hogeschool hen onvoldoende informeerde over de doorgevoerde maatregelen. Ongeveer één derde had niet het gevoel dat ze met die zorgen terecht konden bij iemand van de universiteit of hogeschool. Toch is de meerderheid van de studenten tevreden over de manier waarop de universiteit of hogeschool haar maatregelen heeft ingevoerd met betrekking tot de COVID-19 uitbraak.

Er is een **sterke toename in het aantal studenten die financiële problemen rapporteren** tijdens de COVID-19 epidemie. De meest uitgesproken toename in financiële problemen vinden we bij studenten met een migratieachtergrond, bij studenten met ouders die kortgeschoold zijn, bij studenten die zelf hun studies bekostigen, en bij studenten met beperkte beschikbaarheid van sociaal en economisch kapitaal.

Studenten ervaren **sterke gevoelens van eenzaamheid** gedurende de COVID-19 epidemie. Dit is meer uitgesproken bij vrouwelijke studenten, jongere studenten en bij studenten met een beperkt sociaal en economisch kapitaal. Studenten hebben over het algemeen minder sociale contacten met familie en vrienden tijdens de COVID-19 epidemie. Voornamelijk het sociaal contact met vrienden is verminderd. Studenten nemen vooral online contact op met elkaar (video-gesprekken, chatten). Een minderheid van de studenten heeft *face to face* contact (een babbel op straat, een picknick in het park).

Studenten rapporteren **veel depressieve klachten**. Dit is nog meer uitgesproken bij vrouwelijke studenten en bij studenten met kortgeschoolde ouders. Tenslotte blijken Bachelorstudenten en studenten uit de menswetenschappen, de sociale wetenschappen, en de letteren en wijsbegeerte het moeilijker te hebben.

Tegelijkertijd zien we **positieve ontwikkelingen op vlak van gezonde levensstijlen**. Er is een sterke afname in alcoholconsumptie en in de frequentie van binge-drinken tijdens de COVID-19 epidemie. Ook het gebruik van cannabis en roken daalde tijdens de COVID-19 epidemie. Studenten veranderden ook hun sportgedrag, maar vervallen daarbij in extremen: zowel het aandeel studenten dat bijna nooit, als het aandeel dat bijna dagelijks sport, groeit.

De **besmettingsgraad met COVID-19** binnen de studentensteekproef is gelijkaardig als wat bij de algemene bevolking wordt vastgesteld; 2.5% van de studentensteekproef raakte besmet met COVID-19 (bevestigd door een labotest of door een zorgverlener), en 9% vermoedde dat ze COVID-19 hadden zonder dat ze daarvoor een bevestiging van een zorgverlener kregen. Binnen de groep van studenten die geen besmetting opliepen, acht één op vier studenten het waarschijnlijk tot zeer waarschijnlijk dat ze besmet zullen raken met COVID-19.

Meer dan de helft van de studenten houdt zich goed tot zeer goed aan de **overheidsmaatregelen**. Opvallend is wel dat één op de tien studenten zich hier geen positieve score toebedeeld. Iets meer dan 6% zegt zelfs eerder tot helemaal niet de maatregelen na te leven.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De COVID-19 epidemie heeft een **significante impact op de gezondheid en mortaliteit** in het binnen- en buitenland. Landen en gezondheidszorgsystemen verschillen echter sterk in (1) de beschermende COVID-19 maatregelen die werden geïmplementeerd, (2) de snelheid waarmee deze maatregelen werden geïmplementeerd, en (3) de manier waarop de bevolking werd geïnformeerd over (en gepenaliseerd voor het niet naleven van) deze maatregelen. Van voorgaand onderzoek over recente epidemieën (bv. SARS en Ebola) weten we dat niet alleen de epidemie zelf, maar ook de bijbehorende maatregelen een ernstige invloed hebben op het psychosociale welzijn van de bevolking (Brooks et al., 2020).

In de huidige studie richten we onze focus op de impact van de COVID-19 epidemie op de **studentenpopulatie in het hoger onderwijs**. Studies binnen dit domein zijn eerder beperkt in aantal (Wong, Gao, & Tam, 2007). Bij voorgaande algemene COVID-19 studies (bv. Sciensano (2020), de studies verricht door UC Louvain en door de UGent) bleek wel telkens dat jongvolwassenen en vooral studenten op psychosociaal vlak slechter scoorden dan de algemene bevolking en zelfs slechter dan ouderen. Een focus op de studentenpopulatie is dus waardevol om deze sterke welzijnseffecten te verklaren.

Er zijn enkele **mogelijke redenen** waarom studenten tijdens epidemieën slechter scoren op psychosociaal vlak. Allereerst worden studenten niet alleen met overheidsmaatregelen geconfronteerd, maar ook met instellingspecifieke maatregelen in de bestrijding van COVID-19. De epidemie heeft in sneltreinvaart geleid tot een volledige reorganisatie van het hoger onderwijs: hoorcolleges werden omgevormd tot online lessen, stages werden (deels) afgelast, de scriptieplanning moest worden bijgesteld, examen- en evaluatievormen werden mogelijk gewijzigd, enzovoort. Er ontstond hierdoor mogelijk veel onzekerheid. Ten tweede viel ook het hele sociale studentenleven stil: alle studentenactiviteiten werden afgelast en vele studenten verhuisden terug naar het ouderlijke huis. Ten derde heeft de epidemie ook economische gevolgen voor studenten: het stilvallen van de economie betekent ook dat het grootste deel van de studentenjobs meteen werden stopgezet met mogelijk ernstige gevolgen voor studenten die op deze inkomsten rekenden voor het financieren van hun studies en/of studentenwoning. Zoals al werd aangegeven, werden deze overheids- en instellingsmaatregelen niet meteen van kracht. Er was een graduele opbouw wat mogelijk de onzekerheid bij de studenten vergrootte. Tenslotte vormt de studentenpopulatie sowieso al een risicogroep voor psychische problemen: de studiedruk nam de laatste decennia gestaag toe, terwijl sociale ondersteuning door peers net daalde (Wörfel, et al., 2016).

1.2 De COVID-19 International Student Well-being Study (C19 ISWS)

Onderzoekers van de Universiteit Antwerpen en de UGent bundelden hun krachten om bovenstaande oorzaken te testen. Het team stelt als hypothese dat **(1) de COVID-19 epidemie en de (2) overheids- en (3) instellingsmaatregelen een significante impact hebben gehad op het psychosociaal welzijn van de studentenpopulatie**.

Het onderzoeksteam bouwt hierbij voort op het sociale stressmodel van Pearlin (1989) en een theoretische kaderover de psychosociale impact van een quarantaine recent gepubliceerd in The Lancet (Brooks et al., 2020).

Op basis van bovenstaande theoretische raamwerken, werd een **omvattende vragenlijst** opgesteld (zie bijlage 2). Deze peilt naar de gevolgen van de epidemie en de bijbehorende (overheids- en onderwijsinstellings-)

maatregelen op het leven van studenten: het academische leven (werklast, academische stress, academische tevredenheid, zorgaanbod), het sociale leven (sociaal contact, sociale activiteiten), mentale gezondheid (depressie, frustratie, eenzaamheid, woede, angst), risicoperceptie, overheidstevredenheid, fysieke activiteit, middelengebruik, en de kennis van COVID-19. Bovendien werden een reeks sociodemografische gegevens van de studenten bevroegd (leeftijd, geslacht, financiële status, afkomst, studierichting en -jaar, etc.).

Omdat het onderzoeksteam de impact van de epidemie (en de bijbehorende maatregelen) wil onderscheiden van de impact van de onderwijsinstelling-specifieke maatregelen, is een **multi-level design** nodig waarin verschillende landen (met verschillende overheidsmaatregelen) en verschillende universiteiten en hogescholen (met de eigen maatregelen) kunnen onderscheiden worden. Op moment van dit schrijven is de dataverzameling nog bezig in verscheidene landen en voegen nog steeds nieuwe instellingen zich toe aan het initiatief. Het onderzoeksteam heeft bijgevolg een grootschalig consortium opgericht: meerdere instellingen uit 26 landen (20 Europese landen, de Verenigde Staten, Canada, Israël, Turkije, Rusland en Zuid-Afrika) nemen deel en hebben dus dezelfde vragenlijst verspreid. **Het huidige rapport gaat alleen in op de Belgische data.** Zodra de buitenlandse data volledig verzameld is, zullen we ook vergelijkende analyses uitvoeren en rapporteren. Een volledig overzicht van de participerende instellingen net als updates over nieuwe onderzoeksresultaten zijn terug te vinden op de volgende website: <https://www.uantwerpen.be/en/research-groups/centre-population-family-health/research2/covid-19-international/>

2 Beschrijving van de steekproef

2.1 Algemeen

Het huidige rapport geeft de eerste ruwe data weer van de dataverzameling die plaats vond binnen de Belgische context. Studenten konden de survey in het Nederlands, het Engels of het Frans invullen. In België werd de vragenlijst **op 27 april 2020** via e-mail verstuurd naar de studenten en/of geafficheerd op de relevante studieplatforms, en sociale media-accounts van 13 Belgische universiteiten en hogescholen. Bovendien verspreidde de Vlaamse Vereniging voor Studenten de vragenlijst actief via diverse kanalen, waardoor ook studenten uit niet participerende universiteiten deelnamen aan dit onderzoek. Dat leverde ons informatie op uit acht bijkomende hogescholen en universiteiten. Zeven van deze instellingen bevinden zich in Vlaanderen, en één instelling in Wallonië. Op 4 mei werd een herinneringsmail gestuurd en/of een reminder geplaatst op diverse fora waarna op 11 mei de datacollectie werd afgesloten. In totaal namen **26.731 Belgische studenten** deel aan onze bevraging, waarvan 21.272 de bevraging ook volledig invulden.

Tabel 1 Percentageverdeling van steekproef naar onderwijsinstelling.

	N	%
Universiteit	14.886	55,8
Katholieke Universiteit Leuven	669	2,5
Universiteit Antwerpen*	4.080	15,3
Universiteit Gent*	2.565	9,6
Universiteit Hasselt*	711	2,7
Universiteit Luik*	4.763	17,8
Vrije Universiteit Brussel*	2.084	7,8
Interuniversitaire opleiding	14	0,1
Hogeschool	10.389	38,7
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen*	225	0,8
Arteveldehogeschool	126	0,5
Erasmushogeschool Brussel*	606	2,3
Hogere Zeevaartschool	1	0,0
Hogeschool Gent*	1.310	4,9
Hogeschool PXL	17	0,1
Hogeschool West-Vlaanderen	112	0,4
Karel de Grote Hogeschool Antwerpen*	608	2,3
Katholieke Hogeschool Vives Noord*	1.016	3,8
Katholieke Hogeschool Vives Zuid*	1.911	7,1
LUCA School of Arts*	348	1,3
Odisee Hogeschool	40	0,1
Thomas More Kempen*	1.341	5,0
Thomas More Mechelen-Antwerpen*	1.828	6,8
UC Leuven*	433	1,6
UC Limburg*	165	0,6
Andere	302	1,1
Info ontbreekt	1.456	5,4

*participerende universiteiten en hogescholen

2.2 Beschrijving van de steekproef naar sociodemografische kenmerken

Tabel 2 Percentageverdeling van steekproef naar sociodemografische kenmerken.

	N	%
Gender		
Man	7.068	26,4
Vrouw	19.541	73,1
X	122	0,5
Leeftijd		
17-19	6.945	26
20-22	12.428	46,5
23-25	4.581	17,1
26-28	1.049	3,9
>=29	1.728	6,5
Relatiestatus		
Alleenstaand	12.921	48,3
In een vaste relatie	12.526	46,9
Het is ingewikkeld	1.284	4,8
Is respondent in België geboren?		
Ja	23.263	87
Neen	3.176	11,9
Info ontbreekt	292	1,1
Zijn één of beide ouder in België geboren?		
Geen recente migratieachtergrond	20.067	75,1
1ste generatie migratieachtergrond	3.176	11,9
2de generatie migratieachtergrond	3.146	11,8
Info ontbreekt	342	1,3
Opleidingsniveau ouders		
Kortgeschoold	553	2,1
Middengeschoold	6.373	23,8
Hooggeschoold	18.753	70,2
Info ontbreekt	1.052	3,9
Kan 500 euro lenen van...		
0 personen	1.748	6,5
1-2 personen	4.662	17,4
3-4 personen	6.475	24,2
>5 personen	12.723	47,6
Info ontbreekt	1.123	4,2
Betaling studietoelage		
Grotendeels betaald door de ouders	16.655	62,3
Grotendeels door de student zelf betaald	2.879	10,8
Grotendeels door een studiebeurs gedekt	4.065	15,2
Via banklening, andere, of niet relevant	1.471	5,5
Info ontbreekt	1.661	6,2

Uit de cijfers van Tabel 2 blijkt dat ongeveer 73% van de steekproef vrouwelijk is. Ongeveer de helft van de steekproef is tussen de 20 en 22 jaar, terwijl één vierde jonger is dan 20 jaar. Meer dan 20% van de steekproef is ouder dan 25 jaar. Ongeveer de helft van de steekproef is alleenstaand. 12% van de steekproef werd niet in België geboren, en een bijkomende 12% heeft één of meerdere ouders die niet in België zijn geboren. Een meerderheid van de studentensteekproef (77%) heeft minstens één ouder met een diploma hoger onderwijs, terwijl 2% van de steekproef ouders heeft die beiden geen diploma secundair onderwijs behaalden. Tenslotte schat 6,5% van de steekproef in dat ze niet in staat zijn om van tenminste één iemand uit hun persoonlijk netwerk 500 euro te kunnen lenen. Deze laatste indicator geeft zowel de mate van economische kapitaal, als van sociaal kapitaal weer (Abel, 2020). De studietoelage werd bij 66% van de studenten door hun ouders betaald, maar 10% van de steekproef betaalde het inschrijvingsgeld grotendeels zelf. Een andere 10% betaalde het inschrijvingsgeld via een studiebeurs.

2.3 Beschrijving van de steekproef naar kenmerken studietraject

Tabel 3 Percentageverdeling van steekproef naar kenmerken studietraject

	N	%
Studiedomein		
Onderwijs	1.826	6,8
Menswetenschappen en kunsten	2.681	10,0
Sociale wet., economische wet. en rechten	8.275	31,0
Exacte wetenschappen	2.005	7,5
Ingenieurswetenschappen	2.688	10,1
Landbouwwetenschappen	675	2,5
Gezondheid en welzijn	5.789	21,7
Diensten	345	1,3
Andere	43	0,2
Info ontbreekt	2.404	9,0
Studieprogramma		
Bachelor	17.962	67,2
Master	5.668	21,2
PhD	299	1,1
Andere	1.346	5,0
Info ontbreekt	1.456	5,4
Eerstejaarsstudent		
Ja	5.669	21,2
Neen	19.541	73,1
Info ontbreekt	1.521	5,7
Belang van studies t.o.v. andere zaken (hobby's, vrienden, etc.)		
Studies belangrijker	11.500	43,0
Even belangrijk	12.524	46,9
Studies minder belangrijk	1.046	3,9
Info ontbreekt	1.661	6,2

Het studiedomein werd geklasseerd volgens de International Standard Classification of Education (ISCED) 2013. Ongeveer een derde van de steekproef betreft studenten uit richtingen binnen de sociale wetenschappen, economische wetenschappen of rechten, en de op een na grootste groep betreft studenten

uit de gezondheidswetenschappen en welzijn. De grootste groep studenten (67%) volgde een Bachelor programma, en voor 21% was het voorbije jaar hun eerste jaar in het hoger onderwijs. De grote meerderheid van de steekproef vindt studies even belangrijk (46,9%) of belangrijk (43%) dan andere activiteiten, zoals hobby's of het afspreken met vrienden.

Het overzicht in tabel 4 toont dat ongeveer 5% van de steekproef bestaat uit studenten die tijdelijk in België verblijven (bv. Via een Erasmus programma of als internationale student ingeschreven in een volledig programma). Tijdens de COVID-19 epidemie verhuisde iets minder dan de helft van deze groep studenten terug naar hun land van herkomst.

Tabel 4 Percentageverdeling van de steekproef naar statuut van de student

	N	%
Statuut		
Belgische burger	22578	84,5
Permanente inwoner in België	1018	3,8
Tijdelijke inwoner in België voor één jaar of minder (bv. via een Erasmus uitwisselingsprogramma of met een korte termijn studentenvisum van één jaar of minder)	307	1,1
Tijdelijke inwoner die is ingeschreven aan een Belgische universiteit voor meer dan één jaar (met of zonder een langetermijnvisum)	1307	4,9
Info ontbreekt	1521	5,7
Verhuisde je terug naar je thuisland tijdens de COVID-19 epidemie?		
Ja	732	45,4
Neen	873	54,1
Info ontbreekt	9	0,6

2.4 Kanttekeningen bij de interpretatie van de cijfers

Ten eerste geven we de lezer mee dat de data besproken in dit rapport nog niet volledig werden gecleand en verfijnde hercoderingen (bv. herkomst op basis van geboorteplaats ouders) werden nog niet opgenomen. Gezien de tijdsgevoeligheid van deze studie, kiezen we er echter voor nu al de meest fundamentele bevindingen te rapporteren.

Ten tweede maakte deze studie gebruik van een convenience steekproef. Dat impliceert dat de **survey niet representatief is voor de gehele studentenpopulatie**. Uit voorgaande studies weten we dat convenience steekproeven onderhevig zijn aan selectieve non-response. Aan de ene kant kan de survey een uitlaatklep zijn voor studenten die hun uitgesproken mening willen delen, waardoor misschien net de meest gestresseerde studenten oververtegenwoordigd zijn in de steekproef. Aan de andere kant kent de steekproef misschien net een ondervertegenwoordiging van studenten met een kwetsbaar sociaaleconomisch profiel, die in moeilijke leefomstandigheden leven, of die bijvoorbeeld zelf of binnen hun persoonlijk netwerk geconfronteerd werden met COVID-19. Een benchmark met andere data werd opgenomen in Bijlage 1, maar geeft alleen een ruwe indicatie van de selectiviteit van onze data.

Tenslotte dient de lezer in het achterhoofd te houden dat de analyses zijn gebaseerd op een grote steekproef (>20.000 studenten), waardoor ook relatief kleine verschillen gemakkelijk het significantieniveau van $p < 0.001$ bereiken. In de tabellen geven de significantieniveaus weer door middel van sterretjes, waarbij *** staat voor een significantieniveau van $p < 0,001$, ** staat voor $p < 0,01$, en * staat voor $p < 0,05$.

3 Perceptie academische context tijdens de COVID-19 epidemie

3.1 Academische stress en academische tevredenheid

Studenten ervaren veel stress door de COVID-19 maatregelen. Een groot deel van de studenten geeft aan dat de werklast aanzienlijk is toegenomen tijdens de COVID-19 epidemie, dat de studieverwachtingen onduidelijker werden en dat dit hen stress bezorgde. Minder dan 20% geeft aan zich *geen* zorgen te maken over het succesvol afronden van dit academiejaar. Vooral vrouwelijke studenten en eerstejaarsstudenten kampen met academische stress

Een substantiële groep geeft bovendien aan dat de onderwijskwaliteit daalde tijdens de COVID-19 epidemie, en dat de universiteit of hogeschool hen onvoldoende informeerde over de doorgevoerde maatregelen. Ongeveer één derde had niet het gevoel dat ze met die zorgen terecht konden bij iemand van universiteit of hogeschool. Toch is de meerderheid van de studenten tevreden over de manier waarop de universiteit of hogeschool de beschermende maatregelen hebben ingevoerd.

Aan de respondenten werden de stellingen weergegeven in Tabel 5 voorgelegd, waarbij de respondenten aangaven in welke mate ze akkoord waren met deze stellingen. Het betreft twee schalen die de promotoren van dit onderzoek zelf ontwikkelden:

- De academische stress-schaal kent een range tussen 0 en 16 punten, waarbij een hogere score op de schaal duidt op meer academische stress in tijden van de COVID-19 epidemie.
- De academische tevredenheidsschaal kent een range tussen 0 en 16 punten, waarbij een hogere score op de schaal duidt op meer academische tevredenheid in tijden van de COVID-19 epidemie.

Beide schalen vertonen een voldoende hoge betrouwbaarheid (Cronbach's alfa voor de academische stress schaal: 0,78 en voor de academische tevredenheidsschaal: 0,69).

Algemene bevindingen

De gemiddelde score op de academische stress ligt op 11,5 met een standaardafwijking van 3,5. Voor de academische tevredenheidsschaal ligt de gemiddelde score op 8,4 met een standaardafwijking van 3,1.

Als we naar de individuele scores kijken, zien we dat het grootste deel van de studenten (helemaal) akkoord gaat met de items van de academische stress-schaal. Slechts 16% van de studentensteekproef vindt dat de werklast niet aanzienlijk is toegenomen sinds de COVID-19 uitbraak, terwijl bijna drie op vier studenten aangeeft dat de studieverwachtingen minder duidelijk zijn sinds de COVID-19 uitbraak en dat de veranderingen in de studiemethoden hen aanzienlijke stress bezorgen. 68% van de studenten is bezorgd dat hij/zij het academiejaar niet succesvol zal kunnen beëindigen.

Slechts 23% vindt niet dat de universiteit of hogeschool een zwakkere onderwijskwaliteit aanbiedt tijdens de COVID-19 uitbraak dan ervoor. Een meerderheid van de studenten geeft wel aan tevreden te zijn met de manier waarop de universiteit of hogeschool beschermende maatregelen heeft ingevoerd, en dat ze voldoende geïnformeerd zijn over de veranderingen in COVID-19 maatregelen. Slechts één op drie studenten heeft het gevoel bij iemand van de universiteit of hogeschool terecht te kunnen om te kunnen praten over bezorgdheden als gevolg van de COVID-19 uitbraak.

Tabel 5 Individuele items academische stress en academische tevredenheidsschaal (%; N=21.334)

	Helemaal akkoord	Akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Academische stress					
Mijn werklast voor de universiteit/ hogeschool is aanzienlijk toegenomen sinds de COVID-19 uitbraak	35,3	30,5	18,5	12,2	3,5
Ik weet minder wat er van mij verwacht wordt in de verschillende opleidingsonderdelen sinds de COVID-19 uitbraak.	34,8	38,9	12,4	11,3	2,6
Ik ben bezorgd dat ik door de COVID-19 uitbraak het academiejaar niet succesvol zal kunnen afronden.	37,4	30,4	14,7	13,3	4,3
De veranderingen in onderwijsmethoden ten gevolge van de COVID-19 uitbraak bezorgen mij veel stress.	40,0	33,1	13,3	10,0	3,6
Academische tevredenheid					
De universiteit/ hogeschool biedt een zwakkere onderwijskwaliteit dan als voor COVID-19 uitbraak.	20,2	28,9	28,6	18,3	4,0
De universiteit/ hogeschool heeft mij voldoende geïnformeerd over de veranderingen die zijn doorgevoerd ten gevolge van de COVID-19 uitbraak.	12,8	41,9	24,3	16,1	5,0
Ik ben tevreden over de manier waarop mijn universiteit/ hogeschool beschermende maatregelen heeft ingevoerd met betrekking tot de COVID-19 uitbraak.	13,5	42,6	26,7	12,3	5,0
Ik heb het gevoel dat ik met iemand van de universiteit/ hogeschool (bijv. professor, studiebegeleider) kan praten over mijn bezorgdheden vanwege de COVID-19 uitbraak.	7,3	26,0	34,0	21,2	11,6

Vergelijking naar sociodemografische factoren

- Vrouwelijke studenten rapporteren meer academische stress dan mannelijke studenten ($p < 0.001$), terwijl er geen significant genderverschil wordt gevonden voor academische tevredenheid.
- Het gemiddeld niveau van academische stress ligt lager bij oudere leeftijdsgroepen, terwijl het gemiddeld niveau van academische tevredenheid net hoger ligt bij oudere leeftijdsgroepen. Significante verschillen ($p < 0,001$) werden gevonden tussen alle leeftijdsgroepen, behalve de twee jongste leeftijdsgroepen.
- Onder de groep van studenten met migratieachtergrond kampen studenten van de 2de migratiegeneratie met meer academische stress dan studenten van de 1ste migratiegeneratie. Academische stress ligt zelfs lager bij studenten van de 1ste migratiegeneratie dan bij studenten zonder migratieachtergrond. We merken hetzelfde patroon op bij de mate van academische tevredenheid: de hoogste graad van tevredenheid werd gevonden bij studenten van de 1ste migratiegeneratie, gevolgd door de studenten zonder migratieachtergrond, terwijl studenten van de 2de migratiegeneratie de laagste graad van academische tevredenheid rapporteerden.
- We vinden geen noemenswaardige verschillen in academische stress en tevredenheid naar het opleidingsniveau van de ouders en de mate van economisch en sociaal kapitaal.

Tabel 6 Academische stress en tevredenheidsschaal naar sociodemografische factoren (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), $N=21.334$)

	Academische stress		Academische tevredenheid	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
Gender				
Man	10,9	3,7	8,1	3,0
Vrouw	11,8	3,4	8,1	3,1
Leeftijd				
17-18	12,4	3,1	8,1	3,0
19-20	12,2	3,2	8,1	3,1
21-22	11,4	3,5	8,3	3,1
23-24	10,9	3,6	8,6	3,1
>=25	10,1	3,9	9,7	3,1
Migratieachtergrond				
Geen migratieachtergrond	11,5	3,5	8,4	3,1
1ste generatie	10,9	3,6	9,1	3,1
2de generatie	12,1	3,4	7,9	3,1
Opleidingsniveau ouders				
Kortgeschoold	11,9	3,4	8,6	3,4
Middengeschoold	11,9	3,4	8,4	3,1
Hooggeschoold	11,4	3,5	8,4	3,1

Kon 500 euro lenen van minstens één persoon

Niet	11,6	3,3	12,5	3,3
Wel	12,5	3,1	11,5	3,5

Verdeling naar kenmerken studietraject

- Studenten in het eerste jaar van het hoger onderwijs kampen significant meer met academische stress en rapporteren een significant lager niveau van academische tevredenheid dan studenten die al langer hoger onderwijs lopen.
- Tegelijkertijd vinden we dat het niveau van academische stress lager ligt bij Bachelor- dan bij Master studenten, en dat Bachelor studenten hogere niveaus van academische tevredenheid rapporteren dan Master studenten.
- Studenten die meer of evenveel belang hechten aan hun studies als aan andere activiteiten in hun leven ervaren meer academische stress dan studenten die hun studies minder belangrijk vinden. Tegelijkertijd tonen deze studenten ook een hogere mate van academische tevredenheid dan studenten die minder belang hechten aan hun studies

Tabel 7 Academische stress en tevredenheidsschaal naar kernmerken studietraject (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), N=21.334)

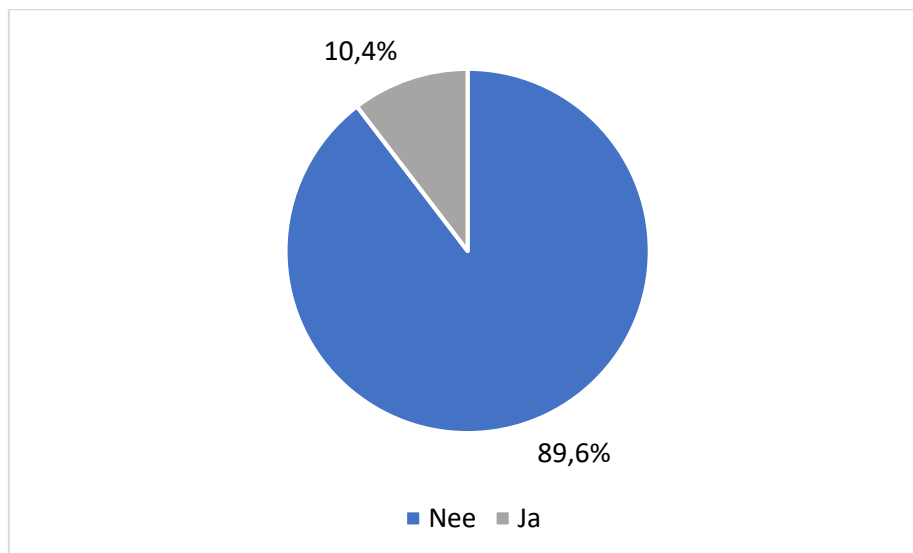
	Academische stress		Academische tevredenheid	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
Eerstejaarsstudent				
Wel	12,51	3,08	8,18	3,06
Niet	11,26	3,58	8,49	3,13
Programma				
Bachelor	12,22	3,11	11,96	3,33
Master	12,84	3,05	10,45	3,65
Andere	13,19	3,24	10,59	4,05
Belang studies				
Studies zijn belangrijker	12,41	3,22	11,80	3,48
Even belangrijk	12,46	3,02	11,32	3,52
Studies zijn minder belangrijk	12,02	3,15	11,06	3,69
Studiedomein				
Onderwijs	11,54	3,50	8,96	3,13
Menswetenschappen en kunsten	11,29	3,65	8,45	3,15
Sociale wet., economische wet. en rechten	11,69	3,50	8,20	3,17
Exacte wetenschappen	10,70	3,69	8,88	3,06
Ingenieurswetenschappen	11,11	3,59	8,62	3,06
Landbouwwetenschappen	11,52	3,29	8,47	3,10

Gezondheid en welzijn	11,85	3,37	8,31	3,02
Diensten	11,57	3,59	8,15	3,18
Andere	10,70	3,61	8,00	2,90

3.2 Contact met studie- en studentenbegeleiding

De meerderheid van de studenten heeft sinds de COVID-19 epidemie geen beroep gedaan op studie- of studenten-begeleidende diensten. Studie- en studenten-begeleidende diensten worden voornamelijk gecontacteerd voor het bespreken van school-gerelateerde of 'praktische' zorgen. Toch is er ook een kleine groep studenten die aangeeft de diensten te contacteren voor psychosociale problemen of financiële bezorgdheden.

In de survey werd aan de studenten gevraagd of ze sinds de COVID-19 uitbraak contact gehad hebben met studie- of studenten-begeleidende diensten, waarbij ze dienden te antwoorden met 'ja' of 'nee'. Respondenten die de vraag met een 'ja' beantwoord hadden, werden vervolgens ook gevraagd voor welke reden ze de dienst(en) gecontacteerd hadden.

Figuur 1 Contact met studie- en studentenbegeleiding sinds COVID-19 uitbraak (%; N=21.440)

Figuur 1 toont dat slechts een kleine groep studenten contact zocht met studie- of studentendiensten van de universiteit of hogeschool sinds de COVID-19 uitbraak.

- Uit de opdeling naar geslacht blijkt dat vrouwelijke studenten iets meer contact gehad hebben met studie- of studentenbegeleiding sinds de COVID-19 uitbraak. Het verschil tussen beiden groepen is echter miniem ($p < 0,05$).
- Er zijn geen grote verschillen tussen de leeftijdscategorieën op te merken, behalve dat studenten binnen de oudste leeftijdscategorie beduidend vaker studie- en studentenbegeleiding gecontacteerd hebben. Hier vallen echter moeilijk conclusies over te maken, aangezien de range van leeftijden binnen deze groep zeer uiteenlopend is.

- Ook de opdeling naar migratieachtergrond laat significante verschillen zien, al zijn deze opnieuw niet groot. Studenten uit de 1ste migratiegeneratie hebben het meest een studenten-begeleidende dienst gecontacteerd. Het verschil tussen studenten uit de 2de migratiegeneratie en studenten zonder migratieachtergrond is miniem.
- Meer bepaald, hoe hoger het opleidingsniveau van de ouders, hoe minder vaak begeleidende diensten gecontacteerd werden. Het verschil tussen beiden groepen is substantieel (5%).
- Ook de opdeling naar de mogelijkheid tot het verkrijgen van leengeld laat duidelijke verschillen zien. Studenten zonder leenmogelijkheid hebben 5,2% vaker een studie- of studenten-begeleidende dienst gecontacteerd in vergelijking met studenten met leenmogelijkheid.

Tabel 8 Contact met studie- en studentenbegeleiding sinds COVID-19 uitbraak, opdeling naar sociodemografische factoren (% , Chi², N=varieert).

	Geen contact	Wel contact	Chi ²
Gender (N=21340)			
Man	90,5%	9,5%	**
Vrouw	89,4%	10,6%	
Leeftijd (N=21440)			
17-18	90,1%	9,9%	***
19-20	90,5%	9,5%	
21-22	89,6%	10,4%	
23-24	90,3%	9,7%	
>=25	86,5%	13,5%	
Migratieachtergrond (N=21428)			
Geen migratieachtergrond	89,9%	10,1%	***
1 ^{ste} migratiegeneratie	87,6%	12,4%	
2 ^{de} migratiegeneratie	89,7%	10,3%	
Opleidingsniveau ouders (N=21063)			
Kortgeschoold	85,3%	14,7%	***
Middengeschoold	88,3%	11,7%	
Hooggeschoold	90,3%	9,7%	
Kon 500 euro lenen van minstens één persoon (N=21440)			
Niet	84,8%	15,2%	***
Wel	90,0%	10,0%	

- Eerstejaarsstudenten hebben net iets vaker een studenten-begeleidende dienst gecontacteerd (p<0,001).

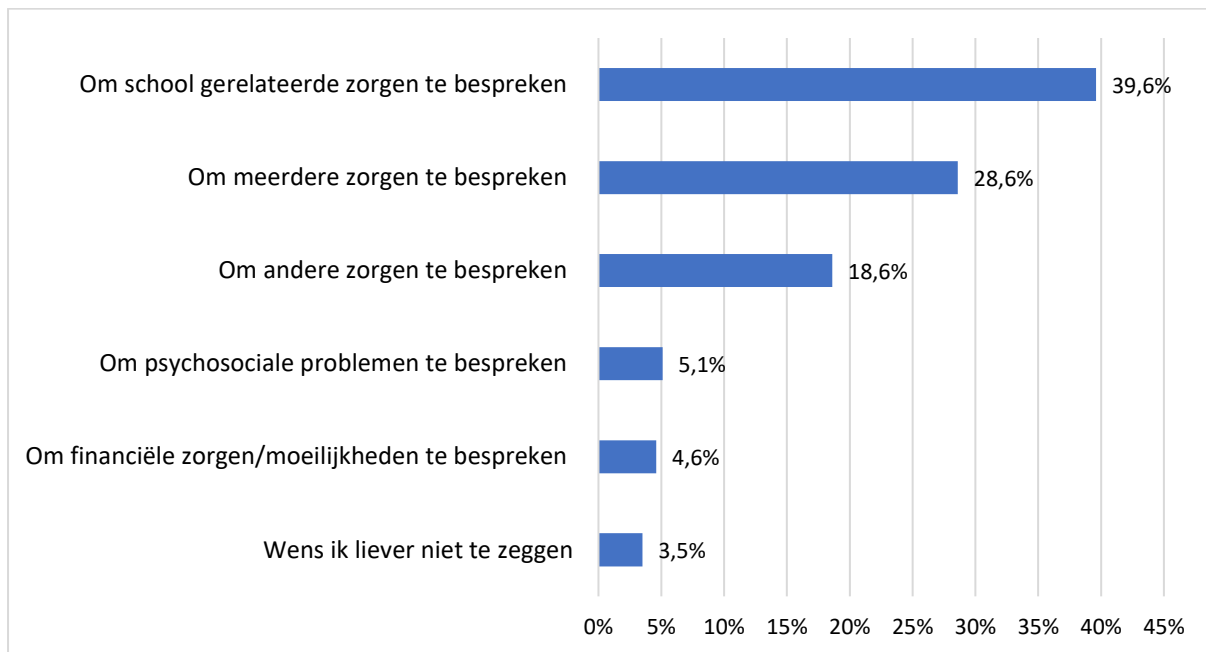
- Uit de opdeling naar leerprogramma blijkt dat voornamelijk Bachelorstudenten en studenten in de categorie 'andere' – voornamelijk bestaande uit studenten in een voorbereidings- of schakeljaar – begeleidende diensten gecontacteerd hebben. Master- en PhD-studenten hebben beduidend minder vaak begeleidende diensten gecontacteerd.
- Studenten wie hun studie als belangrijker rapporteren i.v.m. andere activiteiten hebben iets vaker begeleidende diensten gecontacteerd (11,7%). De verschillen zijn evenwel minimaal.
- De opdeling naar studiedomein laat enkele verschillen zien. Voorzichtig kunnen we stellen dat voornamelijk 'β-wetenschapsrichtingen' minder begeleidende diensten gecontacteerd hebben.

Tabel 9 Contact met studie- en studentenbegeleiding sinds COVID-19 uitbraak, opdeling naar kenmerken studietraject (% , N=21.440).

	Geen contact	Wel contact	Chi ²
Eerstejaarsstudent			
Wel	88,3%	11,7%	***
Niet	90,0%	10,0%	
Programma			
Bachelor	88,8%	11,2%	***
Master	92,4%	7,6%	
PhD	97,2%	2,8%	
Andere	86,9%	13,1%	
Belang studies i.v.m. andere activiteiten			
Studies zijn belangrijker	88,3%	11,7%	***
Even belangrijk	90,8%	9,2%	
Studies zijn minder belangrijk	90,3%	9,7%	
Studiedomein			
Onderwijs	84,5%	15,5%	***
Menswetenschappen en kunsten	89,8%	10,2%	
Rechten, sociale- en economische wetenschappen	90,2%	9,8%	
Exacte wetenschappen	90,4%	9,6%	
Ingenieurswetenschappen	91,5%	8,5%	
Landbouwwetenschappen	91,9%	8,1%	
Gezondheid en welzijn	89,5%	10,5%	
Diensten	86,3%	13,7%	
Andere	93,8%	6,3%	

Vervolgens werd aan de studenten – die aangegeven hadden dat ze sinds de COVID-19 uitbraak studie- en studentenbegeleiding gecontacteerd hadden – gevraagd voor welke reden ze de begeleidende dienst(en)

geraadpleegd hadden. Uit figuur 2 blijkt dat studenten voornamelijk begeleidende diensten contacteren voor het bespreken van schoolgerelateerde zorgen (39,6%). Verder gaf een grote groep studenten aan de dienst gecontacteerd te hebben voor meerdere zorgen, d.w.z. dat meerdere van de voorgestelde mogelijkheden aangekruist werden in de survey. Vervolgens heeft ook een grotere groep studenten (18,6%) 'om andere zorgen te bespreken' aangeduid. Onder deze groep vielen voornamelijk studenten met meer praktische problemen rond stages, masterproeven, examens, etc. Een minderheid van de studenten gaf aan een begeleidende dienst gecontacteerd te hebben voor het bespreken van psychosociale problemen (5,1%) of voor het bespreken van financiële zorgen (4,6%).

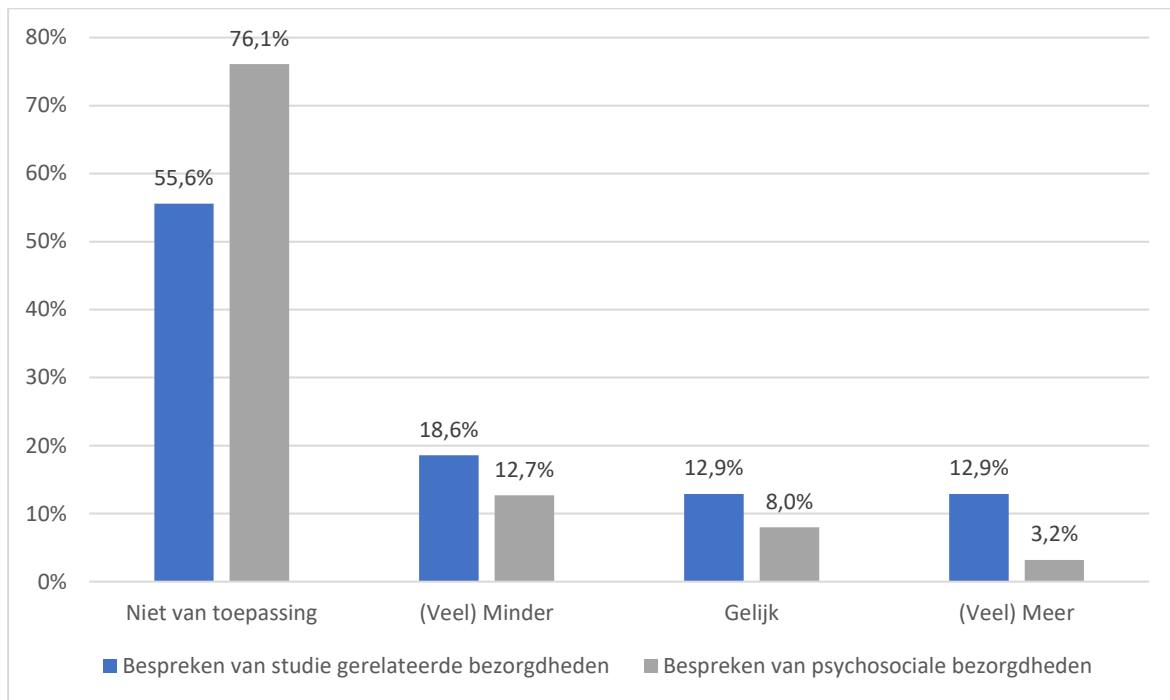

Figuur 2 Reden voor contact met studie- en studentenbegeleiding (% , N=2.207).

3.3 Contact met lesgevend personeel

De grootste groep studenten had zowel voor als tijdens de corona-epidemie geen contact met het lesgevend personeel binnen zijn of haar instelling, zowel voor het bespreken van studiegerelateerde bezorgdheden als voor het bespreken van psychosociale bezorgdheden. Verder blijkt dat de studenten over het algemeen minder contact hebben met de lesgevers sinds de COVID-19 epidemie.

Aan de studenten werd gevraagd of ze in vergelijking met voor de COVID-19 uitbraak meer of minder contact hebben met het lesgevend personeel (professoren, assistenten, etc.). Hierbij konden ze ook aan duiden of ze dit zowel voor als tijdens de COVID-19 epidemie al gedaan hebben, wat een beeld geeft over de groep studenten die geen contact zoekt. Uit figuur 3 blijkt dat de meerderheid van de studenten zowel voor als tijdens COVID-19 epidemie geen contact gehad heeft met lesgevend personeel (professoren, assistenten, etc.). Verder valt op dat, sinds de COVID-19 uitbraak, 18,6% van de studenten minder contact heeft met het lesgevend personeel voor het bespreken van studie gerelateerde zorgen en 12,7% voor het bespreken van psychosociale zorgen. Maar een kleinere groep studenten, respectievelijk 12,9% en 3,2%, meldt meer contact met het lesgevend personeel. Bovendien laat Figuur 3 zien dat slechts een kleine groep studenten ten rade gaat bij het lesgevend personeel voor het bespreken van psychosociale problemen. 76,1% van de studenten rapporteert dit nog niet gedaan te hebben.

Figuur 3 Contact met lesgevend persoon in vergelijking met voor de COVID-19 uitbraak (% , N=21.440)

Vergelijking naar sociodemografische kenmerken

- Voornamelijk mannelijke studenten contacteren sinds de COVID-19 uitbraak minder vaak lesgevend personeel voor het bespreken van studiegerelateerde zorgen (21,1% versus 17,7 %). Het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke studenten op vlak van het bespreken van psychosociale zorgen is minimaal gegeven de omvang van de steekproef.
- Qua leeftijd merken we een duidelijke trend, waarbij oudere leeftijdscategorieën vaker lesgevend personeel contacteren, zowel voor het bespreken van studiegerelateerde zorgen als voor het bespreken van psychosociale zorgen ($p < 0,001$).
- Studenten van de 1ste migratiegeneratie raadplegen opvallen minder lesgevend personeel, zowel voor het bespreken van studiegerelateerde zorgen als voor het bespreken van psychosociale zorgen ($p < 0,001$). Het onderscheid tussen studenten van de 2de migratiegeneratie en studenten zonder migratiegeschiedenis is minimaal.
- Hoe hoger het opleidingsniveau van de ouders, hoe minder vaak studenten lesgevend personeel contacteren, dit zowel voor het bespreken van studiegerelateerde bezorgdheden als voor het bespreken van psychosociale bezorgdheden ($p < 0,001$).
- Studenten zonder mogelijkheid tot het verkrijgen van leengeld rapporteren vaker lesgevend personeel, zowel voor studiegerelateerde bezorgdheden als psychosociale bezorgdheden ($p < 0,001$). De percentages tonen duidelijke verschillen tussen beide groepen.

Tabel 10 Contact met lesgevend personeel in vergelijking met voor de COVID-19 uitbraak, opdeling naar sociodemografische kenmerken (% , N=21.440)

	Studiegerelateerde zorgen					Psychosociale zorgen				
	NVT	(Veel) Minder	Gelijk	(Veel) Meer	Chi ²	NVT	(Veel) Minder	Gelijk	(Veel) Meer	Chi ²
Gender										
Man	54,9%	21,1%	12,8%	11,2%	***	75,9%	13,0%	8,5%	2,0%	*
Vrouw	55,9%	17,7%	12,9%	13,4%		76,2%	12,6%	7,8%	3,4%	
Leeftijd										
17-18	62,5%	16,4%	10,3%	10,8%	***	78,7%	11,3%	7,4%	2,6%	***
19-20	59,5%	16,8%	11,9%	11,9%		77,9%	12,0%	7,8%	2,3%	
21-22	56,6%	17,9%	12,0%	13,5%		76,9%	12,4%	7,5%	3,3%	
23-24	53,0%	19,8%	14,4%	12,9%		75,8%	13,4%	7,4%	3,3%	
>=25	41,7%	25,0%	17,7%	15,5%		68,4%	15,6%	10,6%	5,4%	
Migratieachtergrond										
Geen	56,9%	17,4%	12,8%	12,9%	***	77,3%	11,9%	7,9%	2,9%	***
Migratieachtergrond										
1 ^{ste} migratiegeneratie	45,1%	24,0%	16,7%	14,2%		67,6%	16,6%	10,8%	5,0%	
2 ^{de} migratiegeneratie	57,8%	20,8%	10,1%	11,4%		77,2%	14,0%	5,6%	3,2%	
Opleidingsniveau ouders										
Kortgeschoold	48,7%	23,8%	13,3%	14,2%	***	68,7%	17,3%	8,2%	5,8%	***
Middengeschoold	53,0%	19,5%	13,8%	13,8%		74,9%	14,0%	7,7%	3,4%	
Hooggeschoold	56,7%	18,1%	12,6%	12,5%		76,8%	12,1%	8,1%	3,0%	
Kon 500 euro lenen van minstens één persoon										
Niet	47,4%	24,7%	13,9%	14,0%	***	68,5%	19,3%	7,8%	4,4%	***
Wel	56,2%	18,2%	12,8%	12,8%		76,7%	12,3%	8,0%	3,1%	

Vergelijking naar kenmerken studietraject

- Eerstejaarsstudenten contacteren net iets minder vaak lesgevend personeel voor het bespreken van studie-gerelateerde of psychosociale bezorgdheden. Het verschil tussen beide groepen is echter miniem en bovendien niet significant voor het bespreken van psychosociale zorgen.
- Studenten die hun studies belangrijker achten dan andere activiteiten contacteren iets vaker lesgevend personeel, zowel voor studie-gerelateerde bezorgdheden als psychosociale bezorgdheden.
- Ook tussen de verschillende studiedomeinen zijn er verschillen te merken als het gaat om raadplegen van lesgevend personeel. Een opvallend cijfer is dat – in vergelijking met andere studiedomeinen – studenten in de ingenieurswetenschappen nog minder lesgevend personeel contacteren voor psychosociale problemen. Studenten binnen het studiedomein ‘onderwijs’ contacteren meer lesgevend personeel, zowel voor school-gerelateerde als psychosociale bezorgdheden.

Tabel 11 Contact met lesgevend personeel in vergelijking met voor de COVID-19 uitbraak, opdeling naar studiekekenmerken (%; N=21.440)

	Bespreken van school gerelateerde zorgen					Bespreken van psychosociale zorgen				
	NVT	(Veel) Minder	Gelijk	(Veel) Meer	Chi ²	NVT	(Veel) Minder	Gelijk	(Veel) Meer	Chi ²
Eerstejaarsstudent										
Wel	56,9%	19,5%	11,6%	12%	**	75,4%	13,7%	7,9%	3,0%	n.s.
Niet	55,3%	18,3%	13,3%	13,1%		76,3%	12,5%	8,0%	3,2%	
Studieprogramma										
Bachelor	56,2%	18,1%	12,3%	13,3%	***	76,0%	12,9%	7,9%	3,2%	*
Master	55,6%	19,6%	13,7%	11,1%		77,2%	11,7%	8,0%	3,1%	
PhD	42,0%	28,4%	22,4%	7,2%		66,0%	17,2%	11,2%	5,6%	
Andere	50,7%	18,8%	14,7%	15,8%		75,2%	13,4%	8,6%	2,9%	
Belang studies										
Belangrijker	53,1%	19,9%	13,0%	13,9%	***	74,6%	13,6%	8,2%	3,6%	***
Even belangrijk	57,8%	17,3%	12,9%	12,1%		77,6%	11,9%	7,8%	2,7%	
Minder belangrijk	57,9%	20,2%	11,1%	10,7%		75,5%	13,8%	7,4%	3,4%	
Studiedomein										
Onderwijs	41,8%	22,4%	17,2%	18,6%	***	70,8%	16,3%	8,2%	4,7%	***
Mensw.en kunsten	52,7%	19,8%	13,5%	14,0%		74,3%	13,5%	7,6%	4,6%	
SW, Econ., rechten	59,0%	17,6%	12,2%	11,2%		77,4%	11,9%	7,9%	2,8%	
Exacte wet.	55,0%	20,3%	13,0%	11,8%		76,3%	11,7%	8,9%	3,1%	
Ingenieurswet.	58,4%	17,4%	12,2%	12,0%		80,0%	10,2%	7,2%	2,6%	
Landbouwwet.	56,7%	21,5%	9,3%	12,5%		76,9%	13,3%	8,1%	1,7%	
Gezondheid/welzijn	55,4%	18,0%	12,8%	13,8%		74,7%	13,9%	8,3%	3,1%	
Diensten	53,3%	21,7%	11,0%	14,0%		76,7%	15,3%	5,3%	2,7%	
Andere	37,5%	28,1%	21,9%	12,5%		65,6%	15,6%	15,6%	3,1%	

4 Financiële draagkracht bij studenten

Er is een sterke toename in het aantal studenten die financiële problemen rapporteren tijdens de COVID-19 epidemie. De meest uitgesproken toename in financiële problemen vinden we bij studenten met een migratieachtergrond, bij studenten van kortgeschoolde ouders, bij studenten die zelf hun studies bekostigen en bij studenten met een beperkte toegang tot sociaal en economisch kapitaal.

De volgende sectie bespreekt in welke mate studenten akkoord gingen met de volgende stelling: **'Ik had voldoende financiële middelen om mijn maandelijkse kosten te betalen'**. We vergelijken hierbij de periode voor de COVID-19 uitbraak en de periode tijdens de COVID-19 epidemie. Wat de periode voor de COVID-19 epidemie betreft, werd aan de respondent gevraagd de gemiddelde situatie te beschrijven in de maand voorafgaand aan het moment dat de eerste COVID-19 beschermingsmaatregelen werden ingevoerd (zoals 'social distancing' maatregelen). Betreffende de periode tijdens de COVID-19 epidemie werd aan de respondent gevraagd de gemiddelde situatie te beschrijven in de week voorafgaande aan deelname de enquête.

Algemene bevindingen

Studenten beschikken over minder financiële middelen om hun maandelijkse kosten te dekken tijdens de COVID-19 epidemie dan ervoor.

- Voor de COVID-19 epidemie gaf het overgrote deel van de studenten aan over voldoende financiële middelen te beschikken om de maandelijkse kosten te betalen (90% gaat (helemaal) akkoord met de stelling). 4,6% gaf aan (helemaal) niet akkoord te gaan met de stelling dat ze over voldoende financiële middelen beschikken om de maandelijkse kosten te dekken.
- Tijdens de COVID-19 epidemie ging 73,5% van de respondenten (helemaal) akkoord met de stelling over voldoende financiële middelen te beschikken om de maandelijkse kosten te dekken. 14% gaf aan (helemaal) niet akkoord te gaan met de stelling.
- De financiële situatie is er opmerkelijk op achteruit gegaan sinds de COVID-19 epidemie, met een stijging van bijna 10% onder de groep respondenten die (helemaal) niet akkoord gaan met de stelling. We merken zowel een sterke toename bij de groep die helemaal niet akkoord gaat (van 0,7% naar 3,9%) als bij de groep die niet akkoord gaat (van 2,7% naar 10,1%).

Tabel 12 Beschikbaarheid financiële middelen voor en tijdens de COVID-19 epidemie (% , N=21.875)

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Akkoord	Helemaal akkoord
Voor de COVID-19 epidemie	0,7%	2,7%	6,6%	41,6%	48,4%
Tijdens de COVID-19 epidemie	3,9%	10,1%	12,5%	33,9%	39,6%

Verdeling naar sociodemografische kenmerken

Tabel 13 Beschikbaarheid financiële middelen voor en tijdens de COVID-19 epidemie naar sociodemografische kenmerken (%; Chi², N=21.875)

	Voor de COVID-19 epidemie			Chi ²	Tijdens de COVID-19 epidemie			Chi ²
	(Helemaal) niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	(Helemaal) akkoord		(Helemaal) niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	(Helemaal) akkoord	
Gender				***				***
Man	3,6%	6,8%	89,6%		12,1%	10,9%	77,0%	
Vrouw	3,3%	6,5%	90,2%		14,7%	13,0%	72,3%	
Leeftijd				***				***
17-18	2,0%	5,1%	92,9%		7,9%	11,9%	80,3%	
19-20	2,6%	6,1%	91,4%		11,0%	13,1%	75,8%	
21-22	3,3%	6,6%	90,1%		14,0%	12,1%	73,8%	
23-24	3,7%	6,6%	89,7%		18,2%	12,9%	68,8%	
≥25	6,6%	9,0%	84,4%		21,0%	11,5%	67,5%	
Migratieachtergrond				***				***
Geen migratieachtergrond	2,8%		91,8%		11,6%		76,9%	
1ste generatie	6,0%	10,8%	83,2%		22,5%	15,2%	62,3%	
2de generatie	4,6%	9,8%	85,5%		20,8%	16,3%	62,8%	
Opleidingsniveau ouders				***				***
Kortgeschoold	9,0%	11,3%	79,8%		27,7%	15,5%	56,9%	
Middengeschoold	4,2%	8,8%	86,9%		19,0%	15,5%	65,6%	
Hooggeschoold	2,9%	5,5%	91,6%		11,7%	11,2%	77,1%	
Kon 500 euro lenen van...				***				***
0 personen	10,7%	16,7%	72,6%		35,0%	21,0%	44,0%	
1-2 personen	5,0%	10,2%	84,8%		21,6%	17,0%	61,4%	
3-4 personen	3,0%	6,3%	90,7%		14,1%	12,7%	73,2%	
5 of meer personen	2,1%	4,1%	93,9%		8,3%	9,6%	82,1%	

- Vrouwelijke studenten rapporteren een iets sterkere toename in financiële problemen dan mannelijke studenten in tijden van de COVID-19 epidemie.
- De toename van financiële problemen is iets meer uitgesproken bij oudere leeftijdsgroepen, maar er is een bescheiden verschil overheen de leeftijdsgroepen.
- Studenten met migratieachtergrond rapporteren een iets sterkere toename van financiële problemen dan studenten zonder migratieachtergrond in tijden van de COVID-19 epidemie.

- Studenten met ouders die kortgeschoold zijn rapporteren een opmerkelijk sterkere toename in financiële problemen in tijden van de COVID-19 epidemie dan studenten met ouders die een hogere scholingsgraad verwierven: Vooral studenten van ouders die kortgeschoold zijn rapporteren een sterke toename in financiële problemen tijdens de COVID-19 epidemie. Hebben beide ouders geen diploma secundair onderwijs dan nam het percentage studenten met een gebrek aan financiële middelen toe van 9% tot 27,7%; bij studenten bij wie één of beide ouders een diploma hoger onderwijs verwierven bedroegen deze percentages 2,9% en 11,7% respectievelijk.

Opdeling naar financieringsbron van inschrijvingsgeld

Tabel 14 Beschikbaarheid van financiële middelen naar betaling inschrijvingsgeld (% , Chi²)

	(Helemaal) niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	(Helemaal) akkoord	Chi ²
Voor de COVID-19 epidemie				***
Mijn ouders hebben (een deel van) mijn inschrijvingsgeld betaald	2,1%	4,6%	93,4%	
Ik heb (een deel van) mijn inschrijvingsgeld zelf betaald	4,8%	9,3%	86,0%	
Ik heb (een deel van) mijn inschrijvingsgeld betaald via een lening bij de bank	6,0%	11,3%	82,7%	
Ik heb een beurs gekregen om (een deel van) mijn inschrijvingsgeld te betalen	8,9%	10,9%	80,2%	
Totaal	3,4%	6,6%	90,0%	
Tijdens de COVID-19 epidemie				***
Mijn ouders hebben (een deel van) mijn inschrijvingsgeld betaald	9,3%	10,8%	79,9%	
Ik heb (een deel van) mijn inschrijvingsgeld zelf betaald	24,6%	14,0%	61,4%	
Ik heb (een deel van) mijn inschrijvingsgeld betaald via een lening bij de bank	22,3%	18,1%	59,7%	
Ik heb een beurs gekregen om (een deel van) mijn inschrijvingsgeld te betalen	22,3%	13,5%	64,3%	
Totaal	13,9%	12,5%	73,5%	

Studenten wiens ouders het inschrijvingsgeld betaalden rapporteren een minder sterke toename in financiële problemen dan studenten die zelf hun inschrijvingsgeld betaalden, of die hun inschrijvingsgeld via een beurs of lening betaalden.

- Voor de COVID-19 epidemie rapporteerden studenten met een beurs of studielening meer financiële problemen dan studenten wiens ouders of zichzelf het inschrijvingsgeld betaalden.

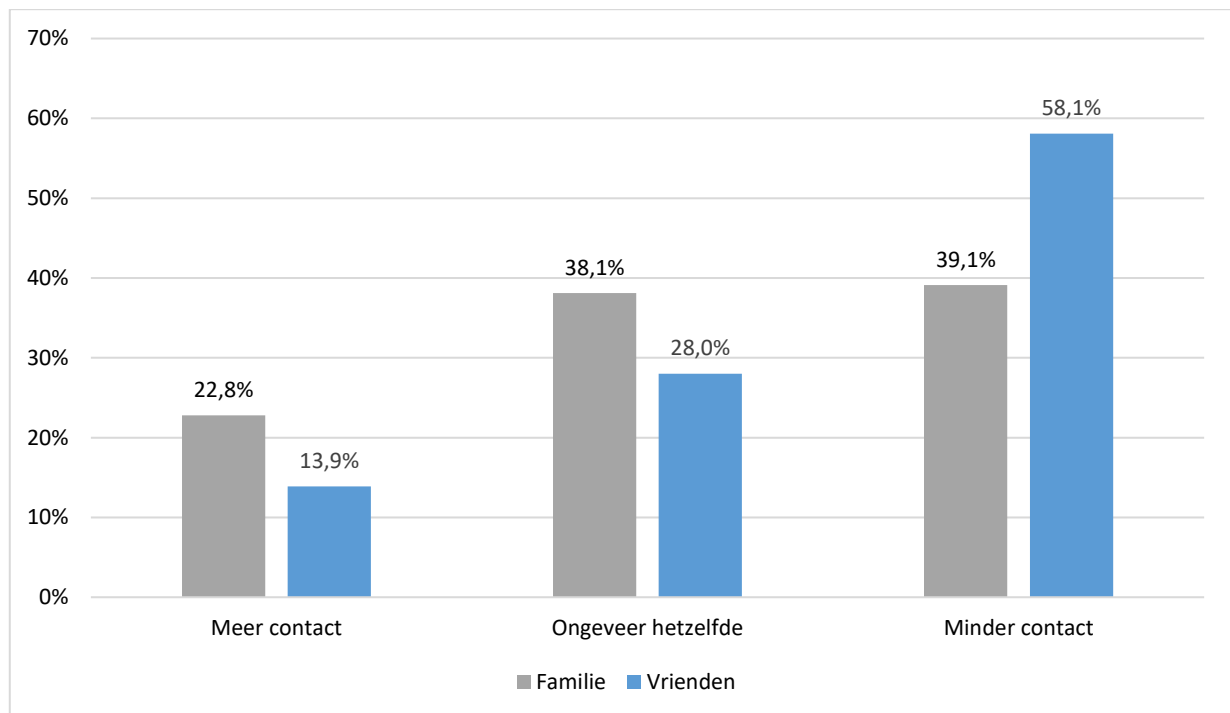
- Bij beursstudenten (van 8,9% naar 22,3%) en studenten met een studielening (van 6% naar 22,3%) merken we een sterkere toename in financiële problemen tijdens de COVID-19 epidemie dan bij studenten wiens ouders de studies bekostigden (van 2,1% naar 9,3%).
- De sterkste toename in financiële problemen tijdens de COVID-19 epidemie vinden we echter bij de groep van studenten die zelf zijn/haar studies bekostigde: van 4,8% dat (helemaal) niet akkoord ging met de stelling voor de COVID-19 epidemie, naar 24,6% dat (helemaal) niet akkoord ging met de stelling in tijden van de COVID-19 epidemie.

5 Sociale contacten, sociale steun en gevoelens van eenzaamheid

5.1 Sociaal contact met familie en vrienden

De grootste groep van studenten rapporteert minder sociale contacten met familie en met vrienden tijdens de COVID-19 epidemie. Voornamelijk het sociaal contact met vrienden is afgenomen.

Studenten nemen tijdens COVID-19 voornamelijk online contact op met elkaar (video-gesprekken, chatten). Een minderheid van de studenten had *face to face* contact (een babbel op straat, een picknick in het park).

Figuur 1 Frequentie van sociaal contact voor en tijdens de COVID-19 epidemie (%; N=26.714)

Uit bovenstaande grafiek kunnen we besluiten dat de grootste groep van studenten minder contact heeft gehad met familie en vrienden sinds de invoering van de eerste COVID-19 maatregelen. Meer bepaald rapporteert 39,1% van de studenten minder contact te hebben met familieleden en maar liefst 58,1% rapporteert minder contact te hebben met vrienden. Studenten behouden dus eenvoudiger contact met familieleden dan met vriendengroepen tijdens COVID-19.

Vergelijking naar sociodemografische factoren

- Mannelijke studenten melden minder contact te hebben dan vrouwelijke studenten.
- Jongere leeftijdscategorieën geven in grotere mate aan minder sociaal contact te hebben met familie en vrienden in vergelijking met oudere leeftijdscategorieën.
- Hoewel een substantiële groep studenten aangeeft evenveel of net meer contact te hebben met familie tijdens de COVID-19 epidemie dan ervoor, is dit verschil opmerkelijk meer uitgesproken bij de 1ste migratiegeneratie. 60% van studenten zonder migratieachtergrond heeft daarnaast ook minder contact

met vrienden, wat ook het geval is bij de 2de migratiegeneratie (55%) en in mindere mate de 1ste migratiegeneratie (44%).

- De resultaten uit de opdeling naar het opleidingsniveau van de ouders blijken alleen significant te verschillen bij contact met familie. Hierbij verschilt voornamelijk de categorie middengeschoold van de overige twee categorieën, waarbij 44,1% van de studenten binnen deze categorie aangeeft minder contact te hebben met familieleden, terwijl dit binnen de categorieën kortgeschoold en hogeschoold respectievelijk 34,7% en 37,5% bedraagt.
- Voornamelijk studenten binnen de relatiestatus 'het is ingewikkeld' behouden meer contact met familie en vrienden (27,2%). Alleenstaand studenten daarentegen behouden het minst contact met familie en vrienden (22,4%).

Tabel 15 Sociaal contact met familie en vrienden naar sociodemografische factoren (% , Chi², N=26.714)

	Familie			Chi ²	Vrienden			Chi ²
	Meer contact	Ongeveer hetzelfde	Minder contact		Meer contact	Ongeveer hetzelfde	Minder contact	
Gender								
Man	22,0%	37,9%	40,1%	n.s.	13,1%	24,2%	62,7%	***
Vrouw	23,0%	38,2%	38,8%		14,2%	29,3%	56,5%	
Leeftijd								
17-18	18,9%	36,4%	44,7%	***	13,5%	25,6%	60,9%	***
19-20	18,4%	37,8%	43,8%		12,3%	26,2%	61,6%	
21-22	22,1%	39,2%	38,7%		12,7%	27,5%	59,8%	
23-24	27,7%	38,3%	34,0%		16,0%	31,3%	52,7%	
>=25	32,9%	37,6%	29,5%		18,8%	31,7%	49,5%	
Migratieachtergrond								
Geen migratieachtergrond	19,9%	37,2%	42,9%	***	12,4%	27,0%	60,6%	***
1 ^{ste} migratiegeneratie	40,5%	40,6%	18,9%		22,5%	32,9%	44,5%	
2 ^{de} migratiegeneratie	23,5%	41,9%	34,6%		15,0%	29,7%	55,3%	
Opleidingsniveau ouders								
Kortgeschoold	24,9%	40,4%	34,7%	***	13,9%	27,4%	58,7%	n.s.
Middengeschoold	18,3%	37,6%	44,1%		13,3%	28,2%	58,5%	
Hogeschoold	24,3%	38,2%	37,5%		14,0%	27,9%	58,0%	
Kon 500 euro lenen van minstens één persoon								
Niet	20,8%	38,6%	40,6%	n.s.	15,1%	28,4%	56,6%	n.s.
Wel	22,9%	38,1%	39,0%		13,8%	28,0%	58,2%	
Relatiestatus								
Alleenstaand	22,4%	39,9%	37,7%	***	14,6%	28,0%	57,3%	**
In een relatie	22,7%	36,5%	40,8%		12,9%	28,0%	59,1%	
Het is ingewikkeld	27,2%	35,9%	36,9%		16,2%	27,2%	56,7%	

5.2 Sociale activiteiten met respect voor *social distancing*

Uit de resultaten van tabel 16 blijkt dat studenten hun sociale contacten voornamelijk online organiseerden: in de week voorafgaande aan de survey had 85,1% van de studenten een videogesprek, 83,9% chatte, 44% participeerde in een online quiz, en 25% in een recreatieve online les. Gemiddeld genomen namen studenten in 3 à 4 van onderstaande activiteiten deel tijdens de week voorafgaande aan de survey ($\bar{X}=4,45$, S.D.=1,71).

Tabel 16 Sociale activiteiten in de week voor de surveyafname (% , N=21.561).

Hebt u de afgelopen week...	Nee	Ja
Videogesprek met vrienden/familie	14,9%	85,1%
Online gechat met vrienden/familie	16,1%	83,9%
Telefoongesprek met vrienden/familie	29,1%	70,9%
Een wandeling gemaakt	48,5%	51,5%
Gepraat met vrienden/familie op straat	52,5%	47,5%
Online quiz met vrienden/familie	56,0%	44,0%
Een fietstocht gemaakt	74,1%	25,9%
Recreatieve online les (yoga, fitness, ...)	75,6%	24,4%
Gedronken of gepicknickt met vrienden/familie	88,2%	11,8%
Geen van bovenstaande	98,8%	1,2%

5.3 Gevoelens van eenzaamheid

Studenten ervaren sterke gevoelens van eenzaamheid gedurende de COVID-19 epidemie. Dit is meer uitgesproken bij vrouwelijke studenten, jongere studenten, studenten zonder sociaal en economisch kapitaal.

Aan de studenten werden onderstaande stellingen voorgelegd om het gevoel van eenzaamheid te meten. Studenten gaven daarbij aan in welke mate ze deze gevoelens al dan niet ervaren hadden in de week voor de surveyafname. De gecreëerde schaal gemaakt met onderstaande items vertoont een hoge betrouwbaarheid (Cronbach's Alfa= 0,81).

Tabel 17 Mate van eenzaamheid (% , N=21.482)

	(Bijna) Nooit	Soms	Meestal	(Bijna) altijd
...voelde je je eenzaam?	26.7%	40.9%	22.1%	10.3%
...voelde je je geïsoleerd van anderen?	19,3%	31,2%	28.1%	21.4%
...miste je gezelschap?	14,4%	27,5%	31.5%	26.6%

Een grote groep studenten geeft aan zich soms eenzaam gevoeld te hebben in de week voorafgaand aan de survey (40,9%). Bij 32,4% is dit (bijna) altijd het geval. De helft van de studenten (49,5%) voelde zich geïsoleerd van anderen, terwijl 58,1% van de studenten gezelschap miste in de week voorafgaand aan de survey. Slechts 14,4% van de studenten rapporteert geen gezelschap gemist te hebben.

Gemiddeld genomen scoren studenten op de eenzaamheidsschaal 4,38 (s.d. 2,56) op een schaal met een range tussen nul en negen punten, waarbij een hogere score op een sterkere mate van eenzaamheid duidt. We kunnen ook enkele verschillen naar sociodemografische factoren identificeren:

- Vrouwelijke studenten rapporteren significant meer gevoelens van eenzaamheid dan mannelijke studenten ($p < 0,001$). Het gemiddeld niveau van eenzaamheidsgevoelens ligt lager bij oudere leeftijdsgroepen. Significante verschillen ($p < 0,001$) werden gevonden tussen alle leeftijdsgroepen, behalve tussen de twee jongste categorieën (17-18 jaar en 19-20 jaar).
- Het verschil in gevoelens van eenzaamheid tussen studenten zonder migratieachtergrond en studenten van de 2de migratiegeneratie is kleiner ($p < 0,05$) dan het verschil tussen studenten van de 1ste migratiegeneratie en van de 2de migratiegeneratie, ($p < 0,001$) waarbij de eerstgenoemde categorie significant minder gevoelens van eenzaamheid rapporteert.

Tabel 18 Mate van eenzaamheid naar sociodemografische factoren (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), $N=21.482$).

	\bar{X}	S.D.
Gender		
Man	4,2	2,5
Vrouw	4,4	2,6
Leeftijd		
17-18	4,8	2,6
19-20	4,7	2,5
21-22	4,4	2,5
23-24	4,1	2,5
>=25	3,5	2,5
Migratieachtergrond		
Geen migratieachtergrond	4,4	2,5
1 ^{ste} migratiegeneratie	3,9	2,7
2 ^{de} migratiegeneratie	4,6	2,7
Opleidingsniveau ouders		
Kortgeschoold	4,3	2,7
Middengeschoold	4,5	2,6
Hooggeschoold	4,3	2,6
Kon 500 euro lenen van minstens één persoon		
Niet	4,9	2,7
Wel	4,3	0,5
Relatiestatus		
Alleenstaand	4,6	2,5
In een relatie	4,1	2,5
Het is ingewikkeld	5,3	2,5

- Er valt geen eenduidige trend te bespeuren in gevoelens van eenzaamheid naar het opleidingsniveau van de ouders toe, behalve dat studenten met hoogopgeleide ouders significant minder eenzaamheid rapporteren dan studenten wiens ouders een gemiddeld opleidingsniveau hebben ($p < 0,001$). Het verschil tussen laag- en hoogopgeleide ouders verschilt niet significant van elkaar, evenmin als het verschil tussen laag- en gemiddeld opgeleide ouders.

- Studenten met mogelijkheid tot het verkrijgen van leengeld rapporteren significant minder gevoelens van eenzaamheid in vergelijking met studenten met geen mogelijkheid tot het verkrijgen van leengeld ($p < 0,001$).
- Het gemiddeld niveau van eenzaamheidsgevoelens verschilt significant tussen alle categorieën onder het concept 'relatiestatus' ($p < 0,001$), waarbij studenten binnen de categorie 'het is ingewikkeld' een hoger niveau van eenzaamheidsgevoelens rapporteren in vergelijking met de overige twee categorieën. Studenten in een relatie rapporteren het laagste niveau van eenzaamheidsgevoelens.

6 Depressieve gevoelens

Studenten rapporteren over algemeen veel depressieve klachten in de week voorafgaand aan de bevraging. Vrouwen vermeldden significant meer depressieve klachten dan mannen. Ook studenten met kortgeschoolde ouders vermeldden meer depressieve klachten dan studenten met langer geschoolden ouders. Tenslotte bleken Bachelorstudenten en studenten uit de menswetenschappen, de sociale wetenschappen en de letteren en wijsbegeerte het moeilijker te hebben.

Depressieve gevoelens werden gemeten aan de hand van de verkorte versie van de *Center for Epidemiological Studies Depression Scale* (CESD-8). Dit is een vaak gebruikte indicator in onderzoek bij de algemene bevolking, met een gekende validiteit en betrouwbaarheid. Omdat vrouwen doorgaans meer klachten melden en leeftijdsverschillen doorgaans relevant zijn worden de resultaten gerapporteerd voor beide geslachten in de verschillende leeftijdscategorieën.

Algemene bevindingen

Studenten rapporteren over algemeen veel depressieve klachten in de week voorafgaand aan de bevraging.

- Meer dan 40% van de studenten gaf aan meestal of bijna altijd onrustig te slapen tijdens de voorbije week. Een bijna even grote groep gaf aan niet aan de slag te geraken en het gevoel te hebben dat alles wat ze deden een inspanning kostte.
- 27% van de studenten voelde zich de voorbije week bijna altijd depressief en verdrietig, en 18% gaf aan bijna nooit van het leven te genieten. 8% gaf aan zich bijna nooit gelukkig te hebben gevoeld gedurende de voorbije week.

Tabel 19 Depressieve klachten (% , N=21.482)

	(Bijna) nooit	Soms	Meestal	(Bijna) altijd
Hoe vaak kwam het de voorbije week voor dat...				
... je depressief voelde?	27,5	45,3	19,2	8,0
... je voelde dat alles wat je deed een inspanning was?	26,6	36,9	25,3	11,3
... je slaap onrustig was?	22,3	33,6	26,4	17,8
... je gelukkig was?	8,2	46,4	39,2	6,2
... je eenzaam voelde?	26,7	40,9	22,1	10,3
... je van het leven hebt genoten?	18,1	46,0	28,9	7,1
... je verdrietig voelde?	19,4	52,7	21,4	6,5
... je niet aan de slag kon?	20,0	35,6	27,9	16,5

Vergelijking naar sociodemografische kenmerken

Tabel 20 geeft de gemiddelde scores op de CES-D 8 schaal. Een hogere score duidt op meer depressieve klachten.

- Vrouwelijke studenten kampen significant meer met depressieve klachten dan mannelijke studenten.
- Het aantal depressieve klachten daalt met de leeftijd. Deze observaties liggen in de lijn van de bevindingen van Sciensano (2020), die een verdrievoudiging van het aantal klachten van depressiviteit, van ongeveer 5-10% naar ongeveer 25-30 % bij 16 tot 24 jarigen, rapporteren.

- Studenten zonder migratieachtergrond rapporteren minder depressieve klachten dan studenten met migratieachtergrond, waarbij de studenten van de 2de generatie het meest depressieve klachten rapporteren.
- Studenten wiens ouders kortgeschoold zijn rapporteren ook significant meer depressieve klachten dan studenten met langer geschoolde ouders.
- Tenslotte merken we dat studenten die over minder sociaal en economische kapitaal beschikken meer depressieve klachten melden dan studenten die over meer sociaal en economisch kapitaal beschikken.

Tabel 20 depressieve klachten naar sociodemografische kenmerken (gemiddeld (\bar{X}), standaarddeviatie (s.d.), N=21.482)

	\bar{X}	S.D.
Gender		
Man	9,7	5,0
Vrouw	11,1	5,0
Leeftijd		
17-18	11,2	5,1
19-20	11,0	5,0
21-22	10,7	5,1
23-24	10,6	5,1
>=25	9,7	5,0
Migratieachtergrond		
Geen migratieachtergrond	10,5	5,0
1ste generatie	11,0	5,1
2de generatie	11,8	5,2
Opleidingsniveau ouders		
Kort	11,8	5,3
Gemiddeld	11,0	5,0
Lang	10,6	5,1
Kon 500 euro lenen van...		
0 personen	12,8	5,5
1-2 personen	11,9	5,1
3-4 personen	11,1	4,9
5 of meer personen	9,8	4,9

Vergelijking naar kenmerken studietraject

Studenten uit de verschillende studiedomeinen verschillen sterk qua sociale achtergrond en geslacht. Bachelor-, Master- en PhD studenten hebben bovendien niet dezelfde leeftijd. Daarmee hebben we rekening gehouden bij de vergelijking van studenten uit verschillende studiegebieden. Deze vergelijking maakt duidelijk dat studenten uit de mens- en sociale wetenschappen; de letteren en wijsbegeerte meer klachten melden.

Tabel 21 Depressieve gevoelens naar kenmerken studietraject (Gemiddelde (\bar{x}), standaarddeviatie (s.d.), N=21.482)

	\bar{X}	S.D.	Sig.
Studiedomein			***
Onderwijs	10,5	0,9	
Menswetenschappen en kunsten	11,7	0,8	
Sociale wet., economische wet. en rechten	11,0	0,8	
Exacte wetenschappen	10,1	0,9	
Ingenieurswetenschappen	10,3	0,8	
Landbouw	10,4	0,8	
Gezondheid en welzijn	10,3	0,7	
Diensten	10,6	0,9	
Andere	9,6	1,0	
Studieprogramma			***
Bachelor	10,9	0,8	
Master	10,2	0,8	
PhD	8,9	1,0	
Ander	9,9	0,9	
Eerstejaarsstudent			
Ja	10,6	5,1	***
Neen	11,3	5,1	

* gecontroleerd voor geslacht, leeftijd en onderwijsniveau ouders

Vergelijking naar mate van sociale contacten en sociale steun

De frequentie en de aard van sociale contacten zijn uiterst relevant voor het psychisch welbevinden. We weten dat de COVID-19 maatregelen fysieke afstand houden centraal stellen, wat doorgaans gepaard gaat met een grote sociale afstand. De studenten hebben minder contact met familie, maar het is vooral de afname van de contacten met de vrienden die in het oog springt. Uit onderstaande tabel blijkt de impact hiervan op het psychische welbevinden. Studenten met minder contact met vrienden en familie, en zij die een vertrouwenspersoon missen, hebben het moeilijker. De aanwezigheid van een vertrouwenspersoon is cruciaal (de gemiddelde scores liggen meer dan 2 standaardafwijkingen uit elkaar, zie tabel 22). Is deze afwezig dan kan het onderhouden van de contacten zoals ze waren voor de invoering van de COVID-19 maatregelen soelaas brengen. De gemiddelde waarden drukken directe effecten uit en gaan voorbij aan de samenhang tussen deze verschillende dimensies van sociale integratie. Zo merken we uit bijkomende analyses dat de meesten psychische klachten voorkomen bij zij die zowel hun banden met familie én met vrienden zagen slinken.

Tabel 22 Depressieve klachten naar mate van sociale contacten en sociale steun (N: 21.482)

	\bar{X}	S.D.	Chi ²
Contact met familie, voor en tijdens de coronamaatregelen			***
Meer	10,5	1,3	
Ongeveer hetzelfde	10,2	1,3	
Minder	11,3	1,4	
Contact met vrienden, voor en tijdens de coronamaatregelen			***
Meer	10,6	1,2	
Ongeveer hetzelfde	10,0	1,3	
Minder	11,1	1,4	
Vertrouwenspersoon aanwezig			***
Geen vertrouwenspersoon	13,1	1,0	
Wel een vertrouwenspersoon	10,3	1,0	

* gecontroleerd voor geslacht, leeftijd en overige contactvariabelen

Naast het aantal contacten dat men onderhoudt tijdens de maatregelen, spelen ook het soort sociale activiteiten een rol. Zowel de aanwezigheid van online contacten/activiteiten met anderen als contacten/activiteiten in persoon hebben een helende impact. De verschillen in de gemiddelde scores (Tabel 23) tussen zij die geen of 3 of meer contacten hebben, zijn groter dan een standaardafwijking. Dit maakt duidelijk hoe belangrijk sociale activiteiten (met inachtneming van de afstandsregels) zijn voor het psychisch welbevinden.

Tabel 23 depressieve gevoelens naar diversiteit van sociale contacten (online en in persoon) (Gemiddelde (x), standaarddeviatie (s.d.), N: 21.482)

	\bar{X}	S.D.	Chi ²
Diversiteit contacten online			***
Geen	12,0	1,1	
1	11,3	1,1	
2	10,8	1,1	
3 of meer	10,6	1,0	
Diversiteit contacten in persoon			***
Geen	11,7	0,8	
1	10,7	0,8	
2	10,2	0,8	
3 of meer	9,8	0,8	

* gecontroleerd voor geslacht, leeftijd en overige contactvariabelen

7 Gebruik van alcohol, cannabis, en tabak

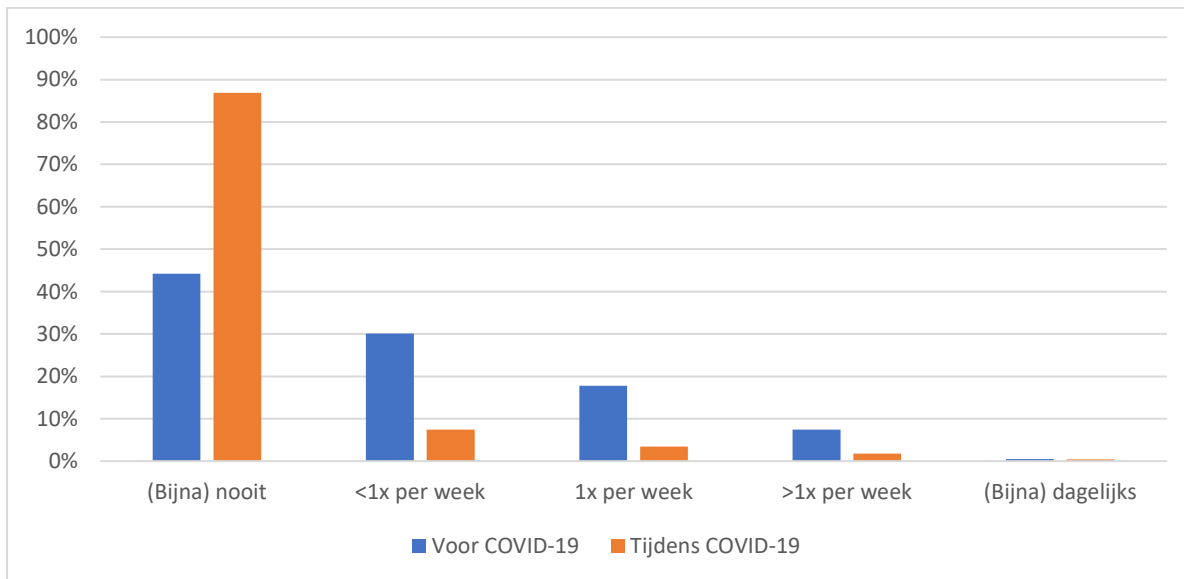
7.1 Alcoholconsumptie en binge-drinking

Hieronder wordt nagegaan in welke mate studenten vóór en tijdens COVID-19 bepaalde middelen gebruikten, zoals alcohol, tabak en cannabis. Wat **alcohol** betreft, werd gevraagd: **Hoe vaak dronk je tijdens één gelegenheid zes glazen alcohol of meer?** Dit is de vraag over ‘binge-drinken’ uit de AUDIT, een gevalideerde vragenlijst over problematisch alcoholgebruik van de Wereldgezondheidsorganisatie (Saunders, Aasland, Amundsen, & Grant, 1993). Binge-drinken wordt gedefinieerd als het drinken van 60gr alcohol of meer tijdens één gelegenheid.

Er is een sterke afname van de frequentie van binge-drinken tijdens de COVID-19 epidemie. Tijdens de coronacrisis zien we dat globaal genomen de helft van de studenten minder frequent aan binge-drinking doet tijdens COVID-19 dan voor COVID-19, en dit zowel bij mannen als bij vrouwen, in alle leeftijdsgroepen en bij studenten mét en zonder migratieachtergrond.

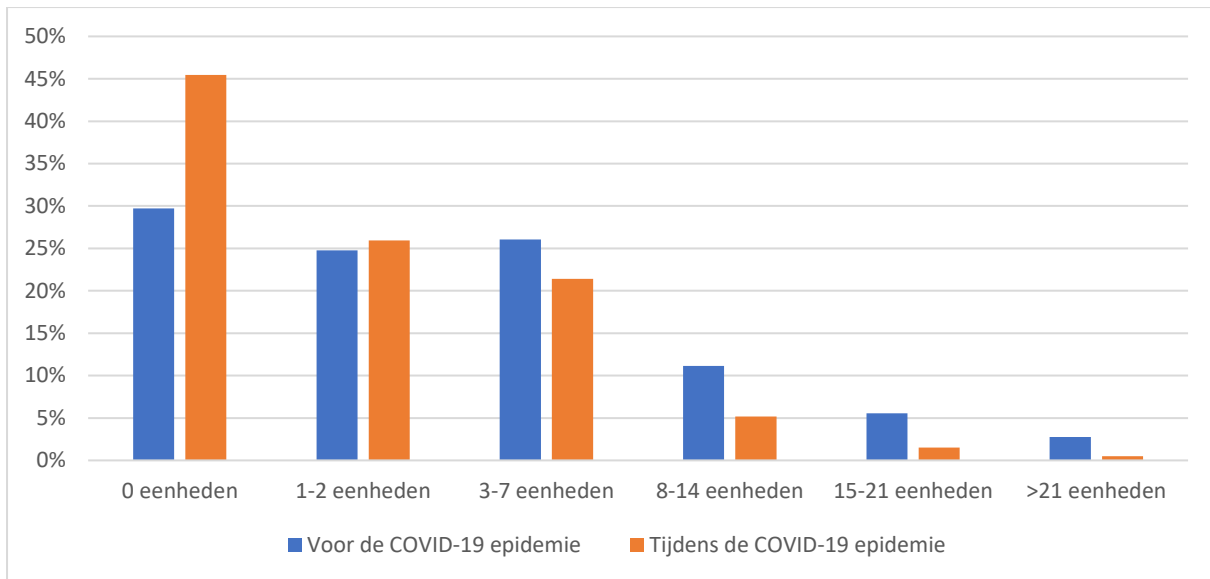
Ook het algemeen niveau van alcoholconsumptie nam tijdens de COVID-19 epidemie sterk af. Het percentage geheelonthouders steeg van 30% naar 45% gedurende de periode van de COVID-19 epidemie.

Voor de COVID-19 epidemie deed een kwart van de studenten minstens wekelijks aan binge-drinken (zes of meer glazen alcohol op één gelegenheid) (25,7%). Tijdens de coronacrisis is dit gezakt tot minder dan 6% (5,6%).

Figuur 2 Frequentie van binge-drinking voor de COVID-19 epidemie en tijdens de COVID-19 epidemie (%; N=21.735)

Naast een sterke daling in het aantal binge-drinkers, merken we ook op dat er een algemene daling is in het aantal eenheden dat op wekelijkse basis wordt gedronken tijdens de COVID-19 epidemie. Het aantal volledig onthouders neemt daarbij toe van 30% naar 45% en we zien een sterke terugval van acht of meer consumpties op wekelijkse basis. Dit kan erop wijzen dat studenten niet alleen het binge-drinken beperken tijdens de COVID-19 epidemie, maar dat ze bovendien ook het regelmatig drinken van meerdere eenheden per dag meer beperken.

Figuur 4 Consumptie van alcoholische eenheden op wekelijkse basis voor en tijdens de COVID-19 epidemie (% , N=)

Opdeling naar sociodemografische factoren

- Bij mannelijke studenten deed 34,9% minstens wekelijks aan binge drinken voor de coronacrisis, tijdens de crisis is dit gezakt naar 8,4%. Voor vrouwelijke studenten zien we een daling van 24,6% naar 4,6%. Globaal gesproken, kan worden gesteld dat de helft van zowel de mannen als de vrouwen minder frequent aan binge-drinking doet tijdens COVID-19 dan voor COVID-19. Een kleine minderheid van 4% doet frequenter aan binge-drinking tijdens de coronacrisis dan ervoor.
- Tijdens de coronacrisis zien we dat de helft minder frequent aan binge-drinking doet dan voor COVID-19, en dit in alle leeftijden, behalve bij de >24-jarigen, waar een kwart minder frequent aan binge-drinking doet tijdens COVID-19 vergeleken met ervoor.
- Tijdens de coronacrisis daalt zowel bij de autochtone studenten als bij de studenten met een migratie-achtergrond de frequentie van binge-drinken sterk terug. In die mate zelfs dat het grote verschil dat tussen autochtone studenten en studenten met een migratie-achtergrond bestaat vóór COVID-19, zo goed als wegvalt tijdens COVID-19.
- Wat het binge-drinken betreft vóór COVID-19, merken we een 'omgekeerde sociale gradiënt'. Studenten van wie de ouders een lage opleiding hebben, geven aan dat ze vóór de coronacrisis minder aan binge-drinken deden dan studenten wiens ouders een hogere opleiding genoten. Net als bij de vergelijking tussen autochtone studenten en studenten met een migratieachtergrond, zien we bij de vergelijking tussen de studenten waarvan de ouders een verschillend opleidingsniveau hebben, dat tijdens de coronacrisis de verschillen zo goed als wegvallen.

Tabel 24 Consumptie van alcoholische eenheden op wekelijkse basis voor en tijdens de COVID-19 epidemie naar sociodemografische kenmerken (% , Chi², N=)

	(Bijna) nooit	<1x per week	1x per week	>1x per week	(Bijna) dagelijks	Chi ²
Gender						
Voor de COVID-19 epidemie						***
Man	37,5%	27,6%	20,9%	12,9%	1,1%	
Vrouw	46,5%	31,0%	16,7%	5,5%	0,3%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Man	81,8%	9,7%	5,1%	2,6%	0,7%	
Vrouw	88,7%	6,7%	2,8%	1,5%	0,3%	
Leeftijd						
Voor de COVID-19 epidemie						***
17-18	41,1%	31,6%	19,7%	7,2%	0,4%	
19-20	40,6%	29,8%	20,3%	8,7%	0,6%	
21-22	41,3%	31,7%	18,2%	8,4%	0,4%	
23-24	43,2%	32,2%	17,6%	6,7%	0,3%	
≥ 25	63,2%	24,0%	9,3%	2,9%	0,6%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
17-18	91,5%	5,7%	1,7%	1,0%	0,1%	
19-20	88,1%	7,0%	3,1%	1,5%	0,3%	
21-22	87,1%	7,2%	3,5%	1,8%	0,3%	
23-24	84,2%	8,7%	4,3%	2,4%	0,4%	
≥ 25	83,1%	8,9%	4,4%	2,5%	1,2%	
Migratieachtergrond						
Voor de COVID-19 epidemie						Chi ² ***
Geen migratieachtergrond	40,2%	31,5%	19,5%	8,2%	0,5%	
1 ^{ste} generatie	57,8%	26,4%	11,3%	4,0%	0,5%	
2 ^{de} generatie	56,8%	24,6%	13,0%	5,5%	0,2%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Geen migratieachtergrond	86,8%	7,4%	3,6%	1,7%	0,4%	
1 ^{ste} generatie	84,0%	9,5%	3,7%	2,4%	0,4%	
2 ^{de} generatie	90,2%	5,7%	2,3%	1,5%	0,3%	
Opleidingsniveau ouders						
Voor de COVID-19 epidemie						Chi ² ***
Kortgeschoold	70,1%	17,7%	7,9%	3,9%	0,4%	
Gemiddeld	50,0%	28,7%	15,2%	5,6%	0,5%	
Hooggeschoold	41,0%	31,1%	19,2%	8,2%	0,5%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						*
Kortgeschoold	88,4%	4,8%	4,1%	1,3%	1,3%	
Gemiddeld	87,1%	7,5%	3,1%	1,9%	0,4%	
Hooggeschoold	86,7%	7,5%	3,6%	1,8%	0,4%	

7.2 Cannabisgebruik

Tijdens de COVID-19 epidemie is er een sterke afname van het aantal studenten die aangeven dat ze cannabis hebben gebruikt, in vergelijking met vóór de epidemie.

Wat het gebruik van **cannabis** vóór en tijdens COVID-19 betreft, werd volgende vraag gesteld: **Hoe vaak gebruikte je gemiddeld genomen cannabis (marihuana, wiet, hasj,...)?** Op basis van deze vraag stellen we vast dat voor COVID-19, 9% van de studenten rapporteerde cannabis te gebruiken, zij het meestal minder dan één keer per week. Tijdens COVID-19 is er nog slechts 5% van de studenten die zegt cannabis te gebruiken.

Tabel 25 Frequentie van cannabisgebruik voor en tijdens de COVID-19 epidemie (%; N=21.735)

	(Bijna) nooit	<1x per week	1x per week	>1x per week	(Bijna) dagelijks	Chi ²
Voor de COVID-19 epidemie	91,0%	5,3%	1,3%	1,3%	1,1%	***
Tijdens de COVID-19 epidemie	95,0%	1,5%	0,9%	1,1%	1,5%	***

Opdeling naar sociodemografische kenmerken

- Het cannabisgebruik daalt zowel bij mannen als bij vrouwen tijdens de crisis: van 15,0% naar 8,0% bij mannen en van 6,9% naar 3,9% bij vrouwen. Opvallend is dat het dagelijks cannabisgebruik tijdens COVID-19 iets hoger ligt dan vóór de crisis, en dit zowel voor mannen als voor vrouwen.
- Zowel vóór als tijdens de crisis, is er een gradueel hoger dagelijks cannabisgebruik naargelang de leeftijd hoger is. In alle leeftijdsgroepen daalt het cannabisgebruik in het algemeen echter tijdens de crisis.
- We stellen een daling van het cannabisgebruik vast tijdens COVID-19 voor zowel autochtone studenten als voor studenten met een migratie-achtergrond. Er is evenwel een (lichte) stijging tijdens de coronacrisis voor het (bijna) dagelijks gebruik en dit voor zowel studenten zonder als mét migratie-achtergrond.
- De verschillen naar cannabisgebruik tussen studenten met ouders die een verschillend opleidingsniveau hebben, waren zeer klein vóór de COVID-19-crisis. Tijdens de crisis, is er een daling in het cannabisgebruik vast te stellen voor de verschillende groepen en worden deze verschillen nog verkleind, waardoor ze niet meer statistisch significant zijn.

Tabel 26 Frequentie van cannabisgebruik voor en tijdens de COVID-19 epidemie naar sociodemografische kenmerken (%
N=21.735)

	(Bijna) nooit	<1x per week	1x per week	>1x per week	(Bijna) dagelijks	Chi ²
Gender						
Voor de COVID-19 epidemie						***
Man	85,0%	7,3%	2,5%	2,7%	2,4%	
Vrouw	93,1%	4,5%	0,9%	0,8%	0,7%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Man	92,0%	1,9%	1,3%	1,9%	2,9%	
Vrouw	96,1%	1,4%	0,7%	0,8%	1,1%	
Leeftijd						
Voor de COVID-19 epidemie						***
17-18	91,7%	5,2%	1,5%	0,8%	0,7%	
19-20	90,7%	5,9%	1,2%	1,2%	0,9%	
21-22	91,0%	5,2%	1,4%	1,4%	1,1%	
23-24	89,8%	5,3%	1,7%	1,8%	1,4%	
>=25	92,4%	3,7%	0,9%	1,2%	1,9%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
17-18	96,7%	1,1%	0,7%	0,6%	0,9%	
19-20	95,6%	1,5%	0,7%	0,9%	1,2%	
21-22	95,0%	1,6%	0,8%	1,1%	1,5%	
23-24	93,6%	1,5%	1,4%	1,3%	2,2%	
>24	93,9%	1,8%	0,8%	1,5%	2,0%	
Migratieachtergrond						
Voor de COVID-19 epidemie						**
Geen migratieachtergrond	91,5%	4,9%	1,3%	1,2%	1,1%	
1 ^{ste} generatie	89,7%	6,0%	1,4%	1,3%	1,4%	
2 ^{de} generatie	89,1%	6,5%	1,4%	1,7%	1,3%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Geen migratieachtergrond	95,5%	1,4%	0,7%	0,9%	1,5%	
1 ^{ste} generatie	93,5%	2,0%	1,2%	1,8%	1,5%	
2 ^{de} generatie	93,4%	2,0%	1,3%	1,5%	1,8%	
Opleidingsniveau ouders						
Voor de COVID-19 epidemie						**
Kortgeschoold	91,7%	3,5%	1,3%	2,2%	1,3%	
Middengeschoold	92,1%	4,4%	1,4%	1,0%	1,1%	
Hooggeschoold	90,5%	5,6%	1,3%	1,4%	1,1%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						n.s.
Kortgeschoold	94,3%	1,1%	1,3%	1,3%	2,0%	
Middengeschoold	95,4%	1,3%	0,8%	0,9%	1,6%	
Hooggeschoold	94,9%	1,6%	0,9%	1,1%	1,5%	

7.3 Rookgedrag

Er is een daling van ongeveer 5% in het aandeel studenten die tabak roken tijdens COVID-19 vergeleken met de periode vóór COVID-19. Deze daling is het meest uitgesproken bij de studenten die minder dan één keer in de week rookten vóór de crisis.

Wat het gebruik van **tabak** vóór en tijdens COVID-19 betreft, werd volgende vraag gesteld: **Gemiddeld genomen hoe vaak rookte je tabak (sigaretten of sigaren)?**

Vóór COVID-19 rookte 15% van de studenten. Dat is gedaald naar 10% tijdens de crisis. Het dagelijks roken tijdens de crisis daalde lichtjes, van 7,1% naar 6,4%. Vooral bij de gelegenhedsmokers (< 1 x/week) is er een daling te merken van het rookgedrag tijdens de coronacrisis, van 3,4% naar 1,2%.

Tabel 27 Frequentie van rookgedrag voor en tijdens de COVID-19 epidemie (% , Chi², N=23.240)

	(Bijna) nooit	<1x per week	1x per week	>1x per week	(Bijna) dagelijks	Chi ²
Voor de COVID-19 epidemie	84,9%	3,4%	1,8%	2,9%	7,1%	***
Tijdens de COVID-19 epidemie	89,6%	1,2%	0,9%	1,9%	6,4%	***

Vergelijking naar sociodemografische factoren

- Zowel bij mannen als bij vrouwen daalt het tabaksgebruik met 4 à 5% tijdens COVID-19. Deze daling doet zich bij mannen zowel als bij vrouwen het meest uitgesproken voor bij de gelegenhedsmokers (< 1 x/week).
- Het percentage rokers tijdens COVID-19 daalt in elke leeftijdsgroep vergeleken met de periode vóór de crisis. De oudste leeftijdsgroep (> 24 jaar) is wel de enige waarbij het percentage dagelijkse rokers tijdens COVID-19 hoger ligt dan vóór COVID-19.
- Het algemene rookgedrag tijdens COVID-19 daalt voor alle groepen (geen migratie-achtergrond, 1ste generatie, 2de generatie). Bij alle drie de groepen, is de daling het grootst bij de gelegenhedsmokers (< 1 x/week) en het kleinst bij de dagelijkse rokers.
- Het tabaksgebruik in het algemeen daalt tijdens COVID-19 voor studenten wiens ouders een gemiddelde of hoge opleiding hebben maar blijft gelijk voor de studenten wiens ouders een kort opleidingsniveau hebben. Het percentage dagelijkse rokers daalt lichtjes tijdens COVID-19 voor studenten wiens ouders een gemiddelde of hoge opleiding hebben maar stijgt lichtjes voor de studenten wiens ouders een lage opleiding hebben.

Tabel 28 Frequentie van rookgedrag voor en tijdens de COVID-19 epidemie naar sociodemografische kenmerken (% , Chi², N=23.240)

	(Bijna) nooit	<1x per week	1x per week	>1x per week	(Bijna) dagelijks	Chi ²
Gender						
Voor de COVID-19 epidemie						***
Man	79,7%	4,3%	2,3%	3,9%	9,8%	
Vrouw	86,8%	3,0%	1,6%	2,5%	6,1%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Man	85,3%	1,7%	1,4%	2,5%	9,2%	
Vrouw	91,1%	1,1%	0,8%	1,7%	5,3%	
Leeftijd						
Voor de COVID-19 epidemie						***
17-18	88,7%	3,7%	1,7%	2,5%	3,4%	
19-20	86,3%	4,0%	1,8%	2,5%	5,5%	
21-22	86,0%	3,1%	1,7%	2,5%	6,7%	
23-24	81,8%	3,4%	2,2%	3,7%	8,9%	
>24	79,7%	3,7%	1,5%	4,0%	12,5%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
17-18	94,2%	1,1%	0,7%	1,0%	2,8%	
19-20	91,7%	1,3%	0,9%	1,9%	4,3%	
21-22	90,5%	1,3%	0,7%	1,7%	5,6%	
23-24	86,8%	1,0%	1,3%	2,6%	8,3%	
>24	81,7%	1,3%	1,2%	2,2%	13,6%	
Migratieachtergrond						
Voor de COVID-19 epidemie						**
Geen migratieachtergrond	85,4%	3,3%	1,7%	1,8%	6,8%	
1 ^{ste} generatie	82,2%	4,0%	1,7%	2,4%	8,9%	
2 ^{de} generatie	84,6%	3,2%	2,1%	2,3%	6,8%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Geen migratieachtergrond	90,1%	1,2%	0,9%	0,9%	6,1%	
1 ^{ste} generatie	86,6%	1,5%	1,1%	1,8%	8,3%	
2 ^{de} generatie	89,3%	1,4%	1,0%	1,5%	5,9%	
Opleidingsniveau ouders						
Voor de COVID-19 epidemie						***
Kortgeschoold	83,3%	1,1%	0,4%	2,6%	12,5%	
Middengeschoold	85,8%	2,4%	1,7%	2,6%	7,4%	
Hooggeschoold	84,7%	3,8%	1,9%	3,0%	6,7%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Kortgeschoold	83,2%	1,8%	0,9%	1,3%	12,8%	
Middengeschoold	88,8%	1,3%	0,8%	2,0%	7,1%	
Hooggeschoold	90,0%	1,2%	1,0%	1,9%	5,9%	

8 Fysieke activiteit

De frequentie van fysieke activiteiten – zowel zwaar (sport) als gematigd (bewegen) – verandert sterk door de COVID-19 maatregelen. Wat betreft sport, vervallen studenten in extremen: zowel het aandeel studenten dat bijna nooit als het aandeel dat bijna dagelijks sport, groeit. Wat betref de frequentie van gematigd bewegen, zien we een kleine afname in het aandeel studenten dat dit dagelijks doet. We bemerken bovendien een sociale gradiënt in de verandering van de frequentie van het gematigd bewegen, maar deze dient met grote voorzichtigheid worden geïnterpreteerd door het samenvallen van de survey met de Ramadan.

In deze sectie bespreken we de mate waarin studenten bewegen voor en tijdens de COVID-19 maatregelen. Hiervoor werden twee internationaal gevalideerde vragen gebruikt:

- Gemiddeld genomen, hoe vaak deed je zware lichamelijke activiteiten zoals het tillen van zware dingen, hardlopen, aerobics, of snel fietsen, voor minstens 30 minuten?
- Gemiddeld genomen, hoe vaak deed je gematigde fysieke activiteiten, zoals fietsen op een normaal tempo of wandelen, voor minstens 30 minuten?

De antwoordcategorieën voor deze vragen waren: ‘(bijna) nooit’, ‘minder dan één keer per week’, ‘één keer per week’, ‘meer dan één keer per week’ en ‘(bijna) dagelijks’. Beide vragen werden tweemaal gesteld: we vergelijken hierbij de periode **voor de COVID-19 uitbraak** met de periode **tijdens de COVID-19 epidemie**. Met de aanduiding ‘de periode voor de COVID-19 epidemie’ werd aan de respondent gevraagd de gemiddelde situatie in de maand voorafgaand aan het moment dat de eerste COVID-19 beschermingsmaatregelen (zoals ‘social distancing’ maatregelen) te beschrijven. Met de aanduiding ‘de periode tijdens de COVID-19 epidemie’ werd aan de respondent gevraagd de gemiddelde situatie in de week voorafgaande aan het invullen van deze enquête te beschrijven.

Algemene bevindingen

Bij het sporten zien we algemeen beweging naar de uitersten: de groepen die (bijna) nooit en (bijna) dagelijks zware lichamelijke activiteiten doet, groeit. Bij de gematigde lichamelijke activiteiten zien we relatief weinig verandering, met een kleine afname van het aantal mensen dat (bijna) dagelijkse gematigde lichamelijke activiteiten doet.

Tabel 29 Frequentie fysieke activiteiten (%; N=21.684)

	(Bijna) nooit	<1x per week	1x per week	>1x per week	(Bijna) dagelijks
Zware lichamelijke activiteiten					
Voor de COVID-19 epidemie	31.5%	16.3%	18,8%	24.9%	8.3%
Tijdens de COVID-19 epidemie	34.2%	14.8%	13.0%	23.3%	14.7%
Gematigde lichamelijke activiteiten					
Voor de COVID-19 epidemie	15.3%	14.2%	16.3%	27.0%	27.2%
Tijdens de COVID-19 epidemie	16.1%	14.6%	18.0%	29.6%	21.7%

Vergelijking van zware lichamelijke activiteiten naar sociodemografische factoren

- **De COVID-19 maatregelen hebben vooral de vrouwen aangezet om regelmatig te gaan sporten.** Bijna een even groot aandeel vrouwen als mannen geeft aan (bijna) dagelijks te sporten. Bij de mannen is de toename in (bijna) dagelijks sporten minder groot. Aan het andere uiteinde van het spectrum zien we dat er ook een grotere toename is in het aandeel mannen dat (bijna) nooit sport tijdens de COVID-19 epidemie, bij vrouwen is deze toename minder uitgesproken.
- **Oudere studenten gaan minder sporten, jongere studenten komen meer in actie.** We zien dat de oudste categorie (≥ 25 jaar) minder gaat sporten. De jongere categorieën en met name de categorie 19-20 jaar gaat net meer sporten. Globaal zien we wel dat erin bijna elke categorie studenten zijn die intensiever gaan sporten en studenten die minder intensief gaan sporten.
- **Studenten zonder migratieachtergrond gaan frequenter sporten.** De cijfers tonen aan dat studenten zonder migratieachtergrond duidelijk intensiever gaan sporten. Er is hier bijna geen toename in de groep die (bijna) nooit gaat sporten. Deze tweedeling – zowel studenten die intensiever als studenten die minder gaan sporten – vinden we wel terug bij studenten met een migratie-achtergrond. We moeten wel vermelden dat de dataverzamelingsperiode binnen de Ramadan viel wat mogelijk deze resultaten heeft beïnvloed.
- **Studenten wiens ouders een diploma hoger onderwijs hebben behaald gaan frequenter sporten.** Hier zien we duidelijk een sociale gradiënt: binnen de groep studenten wiens ouders een diploma hoger onderwijs hebben behaald, zien we dat er een duidelijke toename is in de intensiteit van het sporten. Bij de twee andere groepen zien we dat er zowel studenten zijn die meer gaan sporten als studenten die net minder frequent gaan sporten. Bij de groep studenten wiens ouders de middelbare school niet hebben afgemaakt, zien we dat er bijna geen toename is in het aandeel studenten die (bijna) dagelijks gaan sporten. Wederom is het mogelijk dat de Ramadan (en de samenhang tussen afkomst en het opleidingsniveau van de ouders) hier een versturende rol heeft gespeeld: men moet deze resultaten dus met enige voorzichtigheid behandelen. Een eerste controle voor migratiestatus (regressieanalyse) leerde wel dat het effect van het opleidingsniveau van de ouders op de frequentie van het sporten significant bleef: studenten wier ouders geen hoger diploma hebben behaald sportten significant minder en dit effect werd versterkt door de COVID-19 maatregelen.
- **Studenten met veel sociaal en economisch kapitaal gaan frequenter sporten.** Ook hier zien we dezelfde sociale gradiënt: binnen de groep studenten met veel sociaal en economisch kapitaal zien we bijna een verdubbeling van het aandeel studenten die (bijna) dagelijks sport. De toename in het aantal studenten die (bijna) nooit sporten is verwaarloosbaar. Echter hoe minder personen je kent van wie je 500 euro kan lenen, hoe groter de toename wordt in de categorie (bijna) nooit en hoe kleiner de toename in de categorie (bijna) dagelijks sporten.

Tabel 30 Frequentie zware fysieke activiteiten naar sociodemografische factoren (%), χ^2 , $N=21.684$)

	(Bijna) nooit	<1x per week	1x per week	>1x per week	(Bijna) dagelijks	χ^2
Gender						
Voor de COVID-19 epidemie						***
Man	22.5%	15.1%	18.6%	29.7%	14.1%	
Vrouw	34.7%	16.8%	18.9%	23.2%	6.3%	***

Tijdens de COVID-19 epidemie					
Man	28.8%	14.5%	14.1%	25.9%	16.7%
Vrouw	36.1%	14.9%	12.6%	22.3%	14.1%
Leeftijd					
Voor de COVID-19 epidemie					
17-18	31,9%	16,4%	19,0%	24,5%	8,1%
19-20	33,5%	16,7%	18,7%	23,1%	7,9%
20-21	30,3%	15,7%	19,2%	26,1%	8,7%
22-23	29,1%	16,2%	19,5%	27,0%	8,2%
≥ 25	32,0%	16,9%	17,3%	25,0%	8,9%
Tijdens de COVID-19 epidemie					
17-18	34,1%	15,6%	13,4%	21,9%	15,0%
19-20	33,0%	14,7%	12,9%	24,1%	15,4%
20-21	34,3%	13,7%	12,5%	24,8%	14,8%
22-23	35,5%	15,6%	14,7%	21,3%	13,0%
≥ 25	44,7%	14,7%	12,5%	19,0%	9,1%
Migratieachtergrond					
Voor de COVID-19 epidemie					
Geen migratieachtergrond	32,1%	16,6%	18,9%	24,4%	8,0%
1 ^{ste} generatie	27,7%	16,1%	18,1%	27,8%	10,3%
2 ^{de} generatie	32,2%	15,0%	18,7%	25,6%	8,6%
Tijdens de COVID-19 epidemie					
Geen migratieachtergrond	33,0%	14,7%	13,0%	24,6%	14,7%
1 ^{ste} generatie	37,3%	15,0%	13,5%	18,8%	15,4%
2 ^{de} generatie	39,9%	14,6%	12,3%	19,0%	14,2%
Opleidingsniveau ouders					
Voor de COVID-19 epidemie					
Laag	36,5%	13,3%	19,7%	21,2%	9,2%
Gemiddeld	34,3%	16,6%	16,6%	23,9%	8,6%
Hoog	30,3%	16,4%	19,6%	25,5%	8,2%
Tijdens de COVID-19 epidemie					
Laag	48,8%	12,3%	13,1%	15,5%	10,3%
Gemiddeld	39,1%	15,2%	12,3%	20,0%	13,4%
Hoog	31,9%	14,7%	13,2%	24,7%	15,5%
Kon 500 euro lenen van...					
Voor de COVID-19 epidemie					
0 personen	35,8%	14,0%	16,9%	23,9%	9,4%
1 tot 2 personen	34,9%	16,0%	17,6%	23,8%	7,7%
3 tot 4 personen	33,5%	17,2%	18,1%	23,6%	7,6%
Meer dan 5 personen	28,9%	16,3%	19,9%	26,1%	8,8%
Tijdens de COVID-19 epidemie					
0 personen	45,2%	14,3%	11,2%	17,5%	11,7%
1 tot 2 personen	40,4%	15,5%	12,5%	18,7%	12,9%
3 tot 4 personen	35,7%	15,2%	12,2%	22,8%	14,0%
Meer dan 5 personen	29,9%	14,3%	13,8%	25,9%	16,1%

Vergelijking van gematigde fysieke activiteiten naar sociodemografische factoren

- **De terugval in gematigde fysieke activiteit is sterker in mannen dan in vrouwen.** We zien bij mannen een sterke terugval in het aandeel dat (bijna) dagelijks beweegt en een sterke toename in het aandeel dat (bijna) nooit beweegt. Bij de vrouwelijke studenten is de verandering veel minder uitgesproken: de som van het aandeel vrouwen dat meer dan 1 keer per week en het aandeel dat (bijna) dagelijks beweegt, stijgt zelfs licht.
- **Er is een unanieme terugval in het aandeel studenten dat (bijna) dagelijks (gematigd) beweegt overheen alle leeftijdscategorieën.**
- **Er is een nivellering van gematigde fysieke activiteit van studenten zonder migratieachtergrond.** Bij de studenten zonder migratieachtergrond zien we dat de extremen ((bijna) nooit en (bijna) dagelijks) afnemen ten voordele van een patroon waarbij deze studenten 1 keer per week tot meer dan 1 keer per week bewegen. Bij de studenten met een migratieachtergrond zien we een sterke daling. Deze daling moet met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd omwille van het samenvallen van onze dataverzameling met de Ramadan.
- **Studenten bewegen iets minder en de daling is het sterkst bij studenten wiens ouders geen hoger onderwijsdiploma bezitten.** We zien ook hier een duidelijke sociale gradiënt: de daling in de gematigde fysieke activiteit is zeer beperkt bij studenten wiens ouders een hoger diploma hebben behaald. Bij de twee andere groepen zien we een duidelijke daling in de gematigde fysieke beweging. Wederom moeten we melden dat we deze resultaten verder moeten ontleden om de mogelijke impact van de Ramadan te kunnen afzonderen. We deden reeds een eerste analyse waarbij we controleerden voor migratiestatus: na controle bleef het effect van het onderwijsniveau van de ouders op de frequentie van gematigde fysieke activiteit significant (en dit effect werd versterkt tijdens de COVID-19 epidemie).
- **Studenten met minder sociaal en economisch kapitaal kennen een sterkere terugval in de frequentie van gematigde fysieke activiteiten.** Opnieuw is er een sociale gradiënt zichtbaar: naarmate studenten meer personen kennen van wie ze 500 euro kunnen lenen, hebben ze minder kans om een terugval in de frequentie van gematigd bewegen te kennen. De terugval is bijzonder sterk bij de groep studenten met weinig sociaal en economisch kapitaal (geen personen om 500 euro van te lenen).

Tabel 31 Frequentie gematigde fysieke activiteiten naar sociodemografische factoren (% , Chi², N=21.684)

	(Bijna) nooit	<1x per week	1x per week	>1x per week	(Bijna) dagelijks	Chi ²
Gender						
Voor de COVID-19 epidemie						***
Man	13,9%	13,0%	16,1%	28,1%	28,9%	
Vrouw	15,8%	14,6%	16,4%	26,6%	26,6%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Man	19,6%	15,6%	18,3%	28,3%	18,2%	
Vrouw	14,9%	14,2%	17,9%	30,0%	23,0%	
Leeftijd						
Voor de COVID-19 epidemie						***
17-18	16,1%	12,0%	15,9%	25,4%	30,7%	
19-20	16,6%	15,2%	15,7%	25,5%	27,0%	

20-21	15,3%	13,1%	16,9%	28,7%	26,0%	
22-23	13,8%	14,3%	16,5%	28,3%	27,1%	
≥ 25	13,0%	15,2%	16,6%	27,1%	28,2%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						*
17-18	17,1%	16,0%	18,1%	29,2%	19,5%	
19-20	16,6%	14,8%	18,4%	28,6%	21,6%	
20-21	15,1%	13,9%	18,1%	30,6%	22,3%	
22-23	15,8%	14,8%	16,9%	30,0%	22,5%	
≥ 25	16,9%	14,5%	18,0%	29,3%	21,2%	
Migratieachtergrond						
Voor de COVID-19 epidemie						***
Geen migratieachtergrond	15,7%	14,9%	16,6%	26,6%	26,2%	
1 ^{ste} generatie	12,2%	11,2%	15,7%	27,5%	33,4%	
2 ^{de} generatie	15,7%	12,5%	15,0%	29,3%	27,5%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Geen migratieachtergrond	13,7%	13,9%	18,3%	31,4%	22,7%	
1 ^{ste} generatie	24,2%	16,0%	16,9%	24,0%	18,9%	
2 ^{de} generatie	23,7%	17,6%	17,3%	23,4%	18,0%	
Opleidingsniveau ouders						
Voor de COVID-19 epidemie						***
Laag	17,1%	13,1%	17,5%	28,0%	24,3%	
Gemiddeld	17,2%	15,6%	17,0%	26,2%	24,0%	
Hoog	14,5%	13,8%	16,0%	27,3%	28,5%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
Laag	23,6%	16,4%	19,5%	24,7%	15,8%	
Gemiddeld	17,8%	16,0%	17,8%	28,8%	19,6%	
Hoog	15,0%	14,0%	18,1%	30,1%	22,8%	
Kon 500 euro lenen van...						
Voor de COVID-19 epidemie						***
0 personen	17,7%	13,4%	14,2%	25,6%	29,1%	
1 tot 2 personen	16,9%	12,0%	14,9%	27,5%	28,6%	
3 tot 4 personen	15,4%	15,5%	16,3%	26,4%	26,4%	
Meer dan 5 personen	14,3%	14,4%	17,1%	27,3%	26,9%	
Tijdens de COVID-19 epidemie						***
0 personen	28,0%	16,4%	16,8%	22,4%	16,4%	
1 tot 2 personen	21,3%	16,8%	17,0%	26,2%	18,7%	
3 tot 4 personen	15,9%	15,4%	18,1%	28,7%	21,8%	
Meer dan 5 personen	12,8%	13,2%	18,5%	32,1%	23,4%	

9 COVID-19 besmetting, risicoperceptie, en stigma

2.5% van de studentensteekproef geraakte besmet met COVID-19 (bevestigd door labotest of door zorgverlener), en 9% vermoedde dat ze COVID-19 hadden zonder dat ze daarvoor een bevestiging van een zorgverlener kregen.

Binnen de groep van studenten die geen besmetting opliepen, acht één op vier studenten het waarschijnlijk tot zeer waarschijnlijk dat hij/zij besmet zal raken met COVID-19. Mannen, jongere studenten en tijdelijke studenten uit het buitenland hebben een duidelijke lagere risicoperceptie.

35% van de respondenten die symptomen hadden gedurende de voorbije week, trachtten die ook te verbergen voor anderen. Dit komt opvallend meer voor bij vrouwen dan bij mannen.

9.1 COVID-19 besmetting

Uit de cijfers van Tabel 32 blijkt dat een kleine groep studenten besmet geraakte met COVID-19. Bij 0,3% van de steekproef werd dit bevestigd door een labotest, en bij 2,2% door een zorgverlener. 9,3% vermoedde bovendien dat ze besmet waren, maar dit werd niet door een zorgverlener bevestigd.

Tabel 32 Percentageverdeling van COVID-19 besmetting (N=21.635)

	%
Ja, bevestigd door een labotest	0,3%
Ja, een zorgverlener vertelde mij dat ik het waarschijnlijk gehad heb/ momenteel heb, maar een labotest heeft dit niet bevestigd	2,2%
Ik denk dat ik COVID-19 gehad heb of momenteel heb, maar een zorgverlener heeft dit niet bevestigd	9,3%
Nee, ik denk niet dat ik het gehad heb of momenteel heb	88,2%

9.2 COVID-19 risicoperceptie

Bij studenten die niet besmet raakten met COVID-19, onderzochten we de risico-perceptie op een besmetting aan de hand van volgende vraag: Hoe waarschijnlijk is het dat je besmet zal raken met COVID-19? Het antwoord op deze vraag gaf een score tussen 0 tot 10 (waarbij een hogere score impliceerde dat een besmetting meer waarschijnlijk was).

Algemene bevindingen

De spreiding van de scores volgt die van een normale verdeling: **de gemiddelde score was 4.7** met een standaarddeviatie van 2.3. Het is belangrijk op te merken dat bijna 1 op 4 studenten het waarschijnlijk vindt (score van 7/10 of hoger) om besmet te worden met COVID-19.

Tabel 33 Univariate verdeling van de COVID-19 risicoperceptie (N = 21.408)

Risico- perceptie	Frequentie	Valide Percentage	Cumulatief Percentage
0	550	2,6	2,6
1	1307	6,1	8,7
2	2475	11,6	20,2
3	2993	14,0	34,2
4	2352	11,0	45,2
5	4008	18,7	63,9
6	2731	12,8	76,7
7	2435	11,4	88,1
8	1554	7,3	95,3
9	542	2,5	97,8
10	461	2,2	100,0

Vergelijking naar sociodemografische factoren

Gender en leeftijd hangen samen met de perceptie van het risico op COVID-19 waarbij vrouwen en oudere studenten het risico hoger inschatten dan mannen en jongere studenten.

- Vrouwen (4,8) hebben een significant hogere risicoperceptie dan mannen (4,3) ($p < 0,001$).
- Er is een duidelijke trend te bemerken waarbij oudere studenten het risico hoger inschatten dan jongere studenten. De verschillen tussen de verschillende paren leeftijdsgroepen zijn allen significant ($p < 0,001$), behalve tussen 21-22 en 23-24 en tussen 23-24 en ≥ 25 jaar.
- We zien kleine verschillen waarbij enkel het verschil tussen studenten in een relatie en alleenstaand studenten significant is ($p < 0,001$).
- We bemerken heel kleine verschillen waarbij migranten van de eerste generatie het risico iets lager inschatten dan de twee andere groepen ($p < 0,001$).
- We vinden we geen significante verschillen in risicoperceptie naar het opleidingsniveau van de ouders.
- We bemerken dat studenten die van niemand 500 euro kunnen lenen een significant lagere risicoperceptie hebben dan studenten die van meer dan 3 mensen 500 euro kunnen lenen. De andere verschillen zijn niet statistisch significant ($p < 0,001$).

Tabel 34 COVID-19 risicoperceptie naar sociodemografische kenmerken (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), N = 21.408)

	\bar{X}	S.D.	Sign.
Gender			***
Mannen	4,3	2,4	
Vrouwen	4,9	2,3	
Leeftijd			***
17-18	4,2	2,2	
19-20	4,5	2,3	
21-22	4,8	2,3	
23-24	4,9	2,3	
>=25	5,0	2,5	
Relatiestatus			***
Alleenstaand	4,6	2,3	
In een relatie	4,8	2,3	
Het is ingewikkeld	4,7	2,4	
Migratiestatus			***
Geen migratieachtergrond	4,7	2,3	
1ste generatie	4,4	2,5	
2de generatie	4,6	2,4	
Opleidingsniveau ouders			n.s.
Laag	4,7	2,4	
Gemiddeld	4,6	2,3	
Hoog	4,7	2,3	
Kon 500 euro lenen van...			***
0 personen	4,4	2,5	
1 tot 2 personen	4,6	2,3	
3 tot 4 personen	4,7	2,3	
Meer dan 5 personen	4,7	2,3	

Vergelijking naar kenmerken studietraject

Studievoortgang en studentenstatus hangen samen met de perceptie van het risico op COVID-19 waarbij eerstejaarsstudenten en Erasmusstudenten (tijdelijke studenten ≤ 1 jaar) het risico lager inschatten dan Masterstudenten en (meer) permanente studenten.

- Studenten die niet in het eerste jaar zitten schatten het risico op COVID-19 hoger in dan eerstejaarsstudenten.
- Bachelorstudenten hebben een iets lagere risicoperceptie dan de Masterstudenten ($p < 0.001$). De overige verschillen zijn niet significant.
- Belgische studenten hebben een significant hogere risicoperceptie dan de andere groepen. De tijdelijke (Erasmus) studenten die (minder dan) 1 jaar in België verblijven hebben duidelijk de laatste risicoperceptie. Tussen de twee andere groepen bestaat er geen significant verschil.

- Studenten in het studiegebied Gezondheid en welzijn hebben een significant hogere perceptie van het COVID-19 risico dan de andere studiegebieden (Post Hoc Bonferroni toets tussen Gezondheidswetenschappen en welzijn en de andere categorieën (behalve Andere, Diergeneeskunde en landbouw en Pedagogie en onderwijs) is significant ($p < 0.01$)). Met name de wetenschappen en de ingenieurswetenschappen rapporteren de laagste risicoperceptie. De verschillen zijn wel relatief klein.

Tabel 35 COVID-19 risicoperceptie naar kenmerken studietraject (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), $N = 21.408$)

	\bar{X}	S.D.	Sign.
Eerstejaarsstudent			***
Wel	4,3	2,3	
Niet	4,8	2,3	
Programma			***
Bachelor	4,6	2,3	
Master	4,9	2,3	
PhD	4,9	2,4	
Andere	4,8	2,4	
Studentenstatus			***
Belgische burger	4,7	2,3	
Permanente inwoner	4,5	2,4	
Tijdelijke inwoner ≤ 1 jaar	3,9	2,5	
Tijdelijke inwoner > 1 jaar	4,4	2,5	
Studiedomein			***
Onderwijs	4,7	2,3	
Menswetenschappen en kunsten	4,7	2,3	
Sociale wet., economische wet. en rechten	4,6	2,3	
Exacte wetenschappen	4,4	2,4	
Ingenieurswetenschappen	4,5	2,4	
Landbouwwetenschappen	4,6	2,3	
Gezondheid en welzijn	4,9	2,3	
Diensten	4,3	2,4	
Andere	5,2	2,3	

9.3 Schaamte over COVID-19 symptomen

Eerst werd aan de studenten de vraag gesteld of ze in de voorbije maand symptomen hadden zoals hoesten, niezen of een loopneus. Deze symptomen werden bij de start van de epidemie sterk geassocieerd met COVID-19, maar zijn ook symptomen van andere ziektebeelden (bv. allergie). Vervolgens werd aan de respondent gevraagd of er gelegenheden waren dat ze deze symptomen voor andere mensen probeerden te verbergen (bv. in een winkel, op straat, etc.). Dit kan een indicatie geven van de mate van schaamte/stigma.

Tabel 36 Frequentie symptomen COVID-19 en schaamte (% , N=21.549)

	%
Had respondent symptomen?	
Respondent had geen symptomen	37,8%
Respondent had symptomen	62,2%
Trachtte symptomen te verbergen	35,7%
Trachtte symptomen niet te verbergen	57,7%
Onzeker of hij/zij symptomen trachtte te verbergen	6,6%

Ongeveer 62% van de steekproef rapporteerde symptomen zoals hoesten niezen en/of een loopneus. Binnen deze groep trachtte één derde deze symptomen ook te verbergen.

- Vrouwen rapporteren veel meer schaamte dan mannen omwille van de symptomen die ze vertonen.
- We merken geen opmerkelijke verschillen naar leeftijd, migratieachtergrond, of opleidingsniveau van de ouders.

Tabel 37 Schaamte voor COVID-19 symptomen naar gender (% , N=21.549)

	Ja	Nee	Onzeker	Geen symptomen
Man	14,6%	40,4%	3,7%	41,3%
Vrouw	24,9%	34,4%	4,2%	36,6%

10 COVID-19 kennis

Algemeen stellen we vast dat er een grote spreiding is in de COVID-19 gerelateerde kennis: vier op tien studenten is zeer goed ingelicht, terwijl er bij de overige studenten duidelijke lacunes in de kennis bestaan. Wanneer we de resultaten vergelijken tussen groepen met een verschillende mate van sociaal en economisch kapitaal, dan ontdekken we een beperkte sociale gradiënt.

We wilden meten hoe het met **de kennis over COVID-19** van de studenten gesteld is. Hiervoor werd een test met 8 items ontwikkeld. Het betrof acht stellingen waarbij de studenten telkens moesten aangeven of de stelling 'waar' of 'niet waar' was. Een score van 0 duidt op een heel slechte (geen) kennis van het virus en de epidemie en een score van 8 duidt op een perfecte kennis.

Uit deze bevraging blijkt dat de gemiddelde kennis onder studenten behoorlijk is (gemiddelde = 6.1/8). Deze score verdoezelt echter grote verschillen tussen studenten. We stellen vast dat ongeveer **4 op 10 studenten zeer goed ingelicht is over COVID-19**: 41.9% van de studenten scoort 7/8 of 8/8 op de test. Het is echter ook duidelijk dat **de kennis van veel studenten niet echt goed is**. Wanneer we kijken naar individuele items, bemerken we dat:

- 36,3% van de studenten denkt dat het virus dagen kan overleven in open lucht.
- 49,1% van de studenten denkt dat het virus voor een week kan overleven op een plastic oppervlak.
- 12,4% van de studenten denkt dat de meeste mensen die COVID-19 krijgen, heel ziek worden.
- 31,3% van de studenten niet weet hoe lang het nog bij benadering zal duren eer er een vaccin is.
- 44,8% van de studenten niet weet dat rokers meer kans hebben om ernstig ziek te worden bij een COVID-19 infectie.
- 14,4% van de studenten niet weet dat kinderen gemiddeld minder ziek worden van COVID-19 dan ouderen.

Er waren twee items die bijna unaniem goed werden beantwoord:

- Slechts 1,7% van de studenten denkt dat enkel ouderen kunnen sterven aan COVID-19.
- Slechts 1,5% van de studenten weet niet dat je COVID-19 kan hebben zonder ernstige symptomen

Tabel 38 Univariate verdeling van de COVID-19 kennis: score op 8 (N = 21270)

Score	Frequentie	Valide Percentage	Cumulatief Percentage
0	47	0,2	0,2
1	22	0,1	0,3
2	147	0,7	1,0
3	543	2,6	3,6
4	1814	8,5	12,1
5	4007	18,8	30,9
6	5772	27,1	58,1
7	5703	26,8	84,9
8	3215	15,1	100,0

Vergelijking naar sociodemografische kenmerken

Er zijn weinig duidelijke, significante verschillen in COVID-19 kennis wanneer men deze uitsplitst naar sociodemografische kenmerken. Enkel bemerken we een sociale gradiënt waarbij studenten met meer sociaal en economisch kapitaal een iets hogere kennis vertonen – al zijn de verschillen relatief klein.

- De kennis van mannen en vrouwen is vergelijkbaar (6,1).
- Er zijn amper tot geen verschillen te merken tussen de leeftijdscategorieën. Enkel tussen de leeftijdscategorieën 17-18 (6,0) enerzijds en de studenten ouder dan 21 anderzijds (6,2) vinden we een heel klein statistisch significant verschil.
- We zien heel kleine verschillen tussen de groepen waarbij de studenten in een relatie (6,1) iets meer kennis hebben dan de studenten niet in een standvastige relatie (6,0) ($p < 0,001$). Wederom is het eigenlijke verschil verwaarloosbaar.
- We vinden heel kleine significante verschillen tussen studenten wiens beide ouders in België zijn geboren (en zelf ook in België zijn geboren) (6,1) en studenten die zelf buiten België zijn geboren of van wie ten minste één van de ouders niet in België is geboren (5,9). Wederom zijn de verschillen zeer klein.
- We vinden geen significante verschillen naar het opleidingsniveau van de ouders.
- We bemerken een sociale gradiënt waarbij mensen die van niemand 500 euro zouden kunnen lenen 5,7 scoren – vervolgens stijgt de score naarmate je van meer mensen 500 euro kan lenen tot 6,2 voor de studenten die van meer van 5 mensen dit bedrag kunnen lenen ($p < 0,001$).

Tabel 39 COVID-19 kennis naar sociaal en economisch kapitaal (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), $N = 21.270$)

	\bar{X}	S.D.	Sign.
Sociaal en economisch kapitaal:			***
Kon 500 euro lenen van...			
0 personen	5,7	1,5	
1 tot 2 personen	6,0	1,4	
3 tot 4 personen	6,1	1,3	
Meer dan 5 personen	6,2	1,3	

Vergelijking naar kenmerken studietraject

Er zijn weinig duidelijke, significante verschillen in COVID-19 kennis wanneer men deze uitsplitst naar kenmerken van het studietraject.

- Eerstejaarsstudenten (5,9) hebben significant minder kennis over COVID-19 dan meer ervaren studenten (6,2).
- Masterstudenten (6,2) scoren iets beter dan Bachelorstudenten (6,0) ($p < 0,001$). Het verschil is echter zeer klein.
- Belgische studenten (6,1) hebben iets meer COVID_19 kennis dan tijdelijke studenten (5,9) ($p < 0,001$).
- Zoals verwacht scoort het studiegebied Gezondheid en Welzijn (6,3) iets beter dan alle andere studierichtingen (behalve Landbouwwetenschappen (diergeneeskunde en landbouw)) ($p < 0,001$). Wederom zijn de verschillen zeer klein.

We dienen te benadrukken dat bijna alle bovenstaande verschillen zeer klein zijn. Het feit dat de verschillen significant zijn, is mede te wijten aan de grote steekproef waarover we beschikken.

11 Trouw aan de overheidsmaatregelen

Meer dan de helft van de studenten houdt zich goed tot zeer goed aan de overheidsmaatregelen. Opvallend is wel dat één op de tien studenten zich hier geen positieve score toebedeeld. Iets meer dan 6% zegt zelfs eerder tot helemaal niet de maatregelen na te leven.

We polsten hoe trouw de studenten de overheidsmaatregelen volgden door middel van volgende vraag: **In welke mate houd jij je aan de COVID-19 maatregelen die momenteel door de overheid worden geïmplementeerd?** Het antwoord betrof een score tussen 0 (helemaal niet) en 10 (heel strikt).

Het algemene gemiddelde van 8,1/10 toont ons dat studenten zich over het algemeen goed aan de maatregelen houden. Algemeen houdt 1 op de tien studenten zich echt niet goed aan de overheidsmaatregelen (score $\leq 5/10$).

Tabel 40 Univariate verdeling van de trouw aan de overheidsmaatregelen (N = 21.576)

Score	Frequentie	Percentage	Cumulatieve Percentage
0	184	0,9	0,9
1	108	0,5	1,4
2	234	1,1	2,4
3	368	1,7	4,1
4	435	2,0	6,2
5	826	3,8	10,0
6	1161	5,4	15,4
7	2525	11,7	27,1
8	4455	20,6	47,7
9	6278	29,1	76,8
10	5002	23,2	100,0

Vergelijking naar sociodemografische kenmerken

Er zijn geen duidelijke, significante verschillen in de trouw aan de overheidsmaatregelen wanneer men deze uitsplitst naar sociodemografische kenmerken.

- Mannen (7,9) houden zich iets minder aan de maatregelen dan vrouwen (8,1) ($p < 0,001$), maar dit verschil is niet groot.
- Er zijn amper tot geen verschillen te merken tussen de leeftijdscategorieën. Enkel tussen de leeftijdscategorieën 21-22 (8,1) en 23-24 (8,0) vinden we een heel klein statistisch significant verschil.
- We zien heel kleine verschillen tussen de groepen waarbij de studenten in een relatie (8,2) zich iets meer aan de maatregelen houden dan de studenten niet in een standvastige relatie (8,0) ($p < 0,001$).
- We vinden heel kleine significante verschillen tussen studenten wiens beide ouders in België zijn geboren (en zelf ook in België zijn geboren) (8,1) en studenten die zelf buiten België zijn geboren of van wie ten minste één van de ouders niet in België is geboren (7,9).
- Er zijn heel kleine verschillen waarbij studenten wiens beide ouders het secundair onderwijs niet hebben volbracht (8,2) zich iets beter aan de maatregelen houden dan de overige studenten (8,1) ($P < 0,01$).
- We bemerken een zeer klein verschil tussen studenten die 500 euro kunnen lenen van 5 of meer

personen (8,1) en studenten die van niemand dit bedrag kunnen lenen 1 tot 2 personen (8,0) ($p < 0,001$).

Vergelijking naar kenmerken studietraject

Er zijn weinig duidelijke, significante verschillen in de trouw aan de overheidsmaatregelen wanneer men deze uitsplitst naar studiekenmerken. Enkel is het zo dat Belgische studenten en Bachelorstudenten aangeven zich iets strikter aan de maatregelen te houden dan Erasmusstudenten (tijdelijke studenten ≤ 1 jaar) en Masterstudenten – de verschillen zijn echter zeer klein.

- Er is geen significant verschil tussen eerstejaarsstudenten en meer ervaren studenten in hun trouw aan de overheidsmaatregelen.
- Belgische studenten (8,1) volgen de regels iets meer dan tijdelijke studenten (7,8) ($p < 0,001$).
- Bachelorstudenten (8,1) volgen de regels iets meer dan Masterstudenten (7,9) ($p < 0,001$).
- Studenten uit het studiegebied Onderwijs (8,4) houden zich iets beter aan de maatregelen terwijl studenten uit het studiegebied Landbouwwetenschappen (diergeneeskunde en landbouw) (7,6) zich iets minder aan de maatregelen houden dan studenten uit de andere gebieden. Deze resultaten dienen we met voorzichtigheid te behandelen aangezien het aantal studenten uit het studiedomein Landbouwwetenschappen (diergeneeskunde en landbouw) eerder laag was.

Wederom dienen we te benadrukken dat de bovenstaande verschillen zeer klein zijn. Het feit dat de verschillen significant zijn, is mede te wijten aan de grote steekproef waarover we beschikken.

12 Bijlage 1: Selectiviteit en uitval

Om te begrijpen hoe onze steekproef verschilt van de algehele studentenpopulatie werd een *benchmarking* uitgevoerd met de beschikbare gegevens van Dataloep (Dataloep, 2019). Hieruit blijkt dat vrouwelijke studenten sterk oververtegenwoordigd zijn in onze steekproef (+20%). We zien een relatief gelijke verdeling naar nationaliteit, en een lichte ondervertegenwoordiging van Hogeschoolstudenten, voornamelijk naar het einde van de vragenlijst toe.

Tabel 41 Verdeling van studentenpopulatie naar gender, geboorteplaats en instellingstype bij de Vlaamse studenten populatie 2018-2019, bij de volledige steekproef, en bij de steekproef van studenten die de volledige vragenlijst invulden.

	Populatie hoger onderwijs Vlaanderen 2018-2019		Volledige steekproef, inclusief studenten die halverwege stopten		Steekproef met studenten die vragenlijst volledig invulden	
	N	%	N	%	N	%
Man	125.441	45,3	7.068	26,4	5.498	25,8
Vrouw	151.474	54,7	19.541	73,1	15.673	73,7
X	/	/	122	0,5	99	0,5
Belg	244.126	88,2	23.263	87,0	18.779	88,3
Niet-Belg	32.747	11,8	3.176	11,9	2.491	11,7
Info ontbreekt	/	/	292	0,0	/	/
Universiteit	153.948	55,6	14.886	55,7	12.845	60,4
Hogeschool	122.967	44,4	10.083	37,7	8.321	39,1
Andere	/	/	289	1,1	104	0,5
Info ontbreekt	/	/	1.456	5,5	/	/
Totaal	276.915	100,0	26.731	100,0	21.270	100

Wanneer we onze steekproef vergelijken met de administratieve data van de Universiteit Antwerpen, blijkt dat de verdeling van studenten naar scholingsgraad van de ouders, naar nieuwkomersstatus, en naar het ontvangen van een beurstoelage binnen gelijkaardige grenzen ligt (afwijkingen tussen 5-10%). Uiteraard zijn deze data niet generaliseerbaar naar de totale studentenpopulatie in het hoger onderwijs. Hoewel deze vergelijkingen een eerste schets geven, dienen meer verfijnde analyses naar de representativiteit van onze data nog uitgevoerd te worden.

Bovendien stopte een aanzienlijk deel van de respondenten halverwege met het invullen van de vragenlijst (Zie Tabel 42). Hoewel de drop out systematisch toeneemt naarmate de vragenlijst vordert, zien we vooral een opmerkelijke uitval vanaf Deel 3. In dit werd aan de student gevraagd naar hun leefsituatie voor en tijdens de COVID-19 epidemie (ondermeer veranderingen in studielast, betaald werk, sociaal contact, woonplaats, en (on)gezonde levensstijlen).

Tabel 42 Verdeling van valide N en % missings per blok

	Valide N	Missing N	%
Deel 1: Sociodemografische informatie	26.714	0	100,0%
Deel 2: Studie-gerelateerde informatie	25.258	1.456	94,5%
Deel 3: Vergelijking van de situatie voor en tijdens de COVID-19 epidemie	21.875	4.839	81,9%
Deel 4: COVID-19 diagnose, symptomen, en zorgen	21.635	5.079	81,0%
Deel 5: Stressoren, sociale ondersteuning en welbevinden	21.534	5.180	80,6%
Deel 6: Studiedruk, academische ondersteuning, academische stress en tevredenheid	21.440	5.274	80,3%
Deel 7: COVID-19 kennis en informatie	21.270	5.444	79,6%

In het huidige rapport maken we telkens gebruik van de steekproef die de vraag invulden. Dit impliceert dat de steekproefgrootte varieert naargelang de vraag die besproken wordt. Bij de interpretatie van de cijfers dient de lezer dit in het achterhoofd te houden. De analyse in Tabel 43 laat zien dat de kans dat de student de vragenlijst volledig invulde groter is bij vrouwen, bij oudere studenten, bij alleenstaand studenten, en bij studenten die niet in België waren geboren. De kans is ook groter bij Hogeschoolstudenten en bij studenten die over een uitgebreider sociaal en economisch kapitaal beschikken.

Tabel 43 Logistische regressieanalyse waarbij het sociodemografisch profiel wordt vergeleken van studenten die de vragenlijst niet volledig invulden (=referentiecategorie) tegenover studenten die de vragenlijst wel volledig invulden.

	B	S.E.	Sign.
Gender (ref = man)			
Vrouw	0,107	0,039	0,006
Leeftijd	0,006	0,004	0,128
Relatiestatus (ref = alleenstaand)			
Vaste relatie	-0,204	0,090	0,023
Het is ingewikkeld	-0,179	0,090	0,047
Geboren in België? (ref = ja)			
Niet geboren in België	0,023	0,078	0,771
Type instelling (ref = Universiteit)			
Hogeschool	2,412	0,125	0,000
Andere	2,107	0,126	0,000
Van hoeveel mensen kon respondent 500 euro lenen? (ref= geen enkele persoon)			
1 persoon	0,286	0,101	0,005
2 personen	0,291	0,097	0,003
3 of meer personen	0,275	0,093	0,003
Intercept	-0,888	0,213	0,000

13 Bijlage 2. Vragenlijst

COVID-19 **International** **Student** **Well-being** **Study**

Q1 Wat is jouw gender?

- man
- vrouw
- x

Q2 Je huidige leeftijd in jaren

Q3 Heb je momenteel een vaste relatie?

- Nee, ik ben alleenstaand
- Ja
- Het is ingewikkeld

Q3a Wanneer was de laatste keer dat je je partner 'face-to-face' zag?

Geef een datum (dd/mm/yyyy):

Q4 Ben je geboren in België?

- Ja
- Nee

Q4a In welk land ben je geboren?

(Als het land waar je geboren bent niet meer bestaat, selecteer dan het huidige land waar je geboorteplaats zich op dit moment bevindt.)

Q5 Zijn je ouders geboren in België?

- Ja
- Nee, één van mijn ouders is geboren buiten België
- Nee, mijn beide ouders zijn geboren buiten België
- Ik weet het niet

Q5a In welk land?
(Als het land waar een van je ouders werd geboren bent niet meer bestaat, selecteer dan het huidige land waar zijn/haar geboorteplaats zich op dit moment bevindt.)

Q5b In welke landen zijn je ouders geboren?
(Maak gebruik van ctrl op een pc of van cmd op mac om meerdere landen te selecteren)
(Als het land waar een van je ouders werd geboren bent niet meer bestaat, selecteer dan het huidige land waar zijn/haar geboorteplaats zich op dit moment bevindt.)

Q6 Wat is het hoogst behaalde diploma van je moeder?

- Lager dan een diploma secundair onderwijs
- Een diploma secundair onderwijs
- Een diploma hoger onderwijs
- Ik weet het niet

Q7 Wat is het hoogst behaalde diploma van je vader?

- Lager dan een diploma secundair onderwijs
- Een diploma secundair onderwijs
- Een diploma hoger onderwijs
- Ik weet het niet

Q8a-f Van hoeveel van de volgende personen zou je makkelijk 500 euro kunnen lenen binnen de twee dagen? Ik zou 500 euro kunnen lenen van ... (een antwoord per regel)

	0 personen	1 persoon	2 personen	3 of meer personen
Mijn ouders	☐	☐	☐	☐
Mijn partner	☐	☐	☐	☐
Mijn broers of zussen	☐	☐	☐	☐
Mijn grootouders	☐	☐	☐	☐
Vrienden	☐	☐	☐	☐
Collega's en/of kennissen	☐	☐	☐	☐

Q9 Duid aan welke van de volgende opties het beste je studierichting omschrijft? *(Meerdere antwoorden zijn toegestaan)*

- Onderwijs (Onderwijskunde; Opleiding voor kleuterleid(st)ers; Lerarenopleiding zonder vakspecialisaties; Lerarenopleiding met vakspecialisaties)
- Kunst (Audiovisuele technieken en mediaproductie; Mode, interieur en industrieel ontwerp; Schone kunsten; Handarbeid; Muziek en podiumkunsten)
- Menswetenschappen (behalve talen) (Religie en theologie; Geschiedenis en archeologie; Filosofie en ethiek)
- Talen (Taalverwerving, literatuur en taalkunde)
- Sociale en gedragswetenschappen (Economie, politieke wetenschappen en maatschappijleer; Psychologie; Sociologie en culturele studies)
- Journalistiek, media- en communicatiestudies en informatiestudies (Journalistiek en rapportage; Media- en communicatiestudies; Bibliotheek-, informatie- en archiefstudies)
- Bedrijfswetenschappen en administratie (Boekhouding en belastingen; Financiën, bankwezen en verzekeringen; Beheer en administratie; Marketing en reclame; Secretarieel en kantoorwerk; Groot- en detailhandel; Arbeidsvaardigheden)
- Rechten
- Natuurwetenschappen, wiskunde en statistiek (Biologie; Biochemie; Milieuwetenschappen; Natuurlijke omgevingen en wilde dieren; Chemie; Geologie; Natuurkunde; Wiskunde en statistiek)
- Informatie- en communicatietechnologieën (Computergebruik; Ontwerp en beheer van databases en netwerken; Ontwikkeling en analyse van software en applicaties)
- Ingenieurswetenschappen en handelsingenieur (Chemische engineering en processen; Milieubeschermingstechnologie; Elektriciteit en energie; Elektronica en automatisering; Mechanica en metaalhandel; Motorvoertuigen, schepen en vliegtuigen)
- Productie en verwerking (Voedselverwerking; Materialen (glas, papier, plastic en hout); Textiel (kleding, schoenen en leer); Mijnbouw en ontginning)
- Architectuur en constructie (Architectuur en stedenbouw; Bouw en burgerlijk engineering)
- Landbouw, bosbouw, visserij en veterinaire (Gewas- en veeteelt, Tuinbouw; Bosbouw; Visserij; Veterinaire)
- Gezondheid (Geneeskunde,; Volksgezondheid en Gezondheidswetenschappen; Tandheelkundige studies; Verpleging en verloskunde; Medische diagnostiek en behandelingstechnologie; Therapie en revalidatie; Farmacie; Traditionele en complementaire geneeskunde en therapie)

- Welzijn (Ouderenzorg en gehandicapte volwassenen; Kinderopvang en jeugdzorg; Maatschappelijk werk en begeleiding)
- Persoonlijke diensten (Huishoudelijke diensten; Haar- en schoonheidsdiensten; Hotel, restaurants en catering; Sport; reizen, toerisme en vrije tijd)
- Diensten voor hygiëne en gezondheid op het werk (Publieke sanitaire voorzieningen; Gezondheid en veiligheid op het werk)
- Transportdiensten (Zeemanschap, scheepsofficier, nautische wetenschap; Luchtbemanning, luchtverkeersleiding; Spoorwegoperaties; Motorvoertuigen operaties; Postdiensten)
- Beveiligingsdiensten (Leger en defensie; Bescherming van personen en eigendommen)
- Ander, specificeer hieronder _____

Q10 In welke opleiding ben je momenteel ingeschreven?

- Bacheloropleiding
- Masteropleiding
- Doctoraatsopleiding
- Ander, specificeer _____

Q11 Bij welke instelling voor hoger onderwijs ben je momenteel ingeschreven?

- Universiteit Antwerpen
- Universiteit Gent
- Katholieke Universiteit Leuven (KUL)
- Vrije Universiteit Brussel (VUB)
- Universiteit Hasselt
- Odisee
- LUCA School of Arts
- Erasmushogeschool Brussel

- Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen
- Hogere Zeevaartschool
- Thomas More Kempen
- Thomas More Mechelen-Antwerpen
- Karel de Grote Hogeschool Antwerpen (KdG)
- UC Leuven
- Hogeschool PXL
- UC Limburg
- Katholieke Hogeschool Vives Noord
- Katholieke Hogeschool Vives Zuid
- Hogeschool West-Vlaanderen
- Hogeschool Gent
- Arteveldehogeschool
- Interuniversitaire opleiding
- ULiege
- Ander, specificeer hieronder

Q12 Is dit je eerste jaar in het hoger onderwijs?

- Ja
- Nee

Q13 Duid je status in België aan

- Belgische burger
- Permanente inwoner in België
- Tijdelijke inwoner in België voor één jaar of minder (bv. via een Erasmus uitwisselingsprogramma of met een korte termijn studentervisum van één jaar of minder)
- Tijdelijke inwoner die is ingeschreven aan de universiteit in België voor meer dan één jaar (met of zonder een langetermijn visum)

Q14 Ben je sinds de eerste implementatie van COVID-19 maatregelen teruggekeerd naar je vorige land van verblijf?

- Ja
- Nee

Q15 Hoe belangrijk zijn je studies voor jou in vergelijking met andere activiteiten (zoals bijvoorbeeld afspreken met vrienden, hobby's, enz.)?

- Belangrijker
- Even belangrijk
- Minder belangrijk

Q16 Hoe heb je het inschrijvingsgeld van het huidige academiejaar betaald?
(vink alles aan wat van toepassing is)

- Niet relevant, inschrijving is gratis voor alle studenten (publiek gefinancierd)
- Mijn ouders hebben (een deel van) mijn inschrijvingsgeld betaald
- Ik heb (een deel van) mijn inschrijvingsgeld zelf betaald
- Ik heb (een deel van) mijn inschrijvingsgeld betaald via een lening bij de bank
- Ik heb een beurs gekregen om (een deel van) mijn inschrijvingsgeld te betalen
- Ander, specificeer _____

Q17a-b In het volgende onderdeel zullen we jou een aantal vragen stellen over je situatie vóór de COVID-19 uitbraak en tijdens de voorbije week. Met "**voor de COVID-19 uitbraak**" verwijzen we naar de gemiddelde situatie in de maand voorafgaand aan het moment dat de eerste COVID-19 beschermingsmaatregelen (zoals 'social distancing' maatregelen) werden getroffen. Met "**tijdens de voorbije week**" verwijzen we naar je gemiddelde

situatie in de week voorafgaand aan het invullen van deze enquête. In welke mate ga jij akkoord met de volgende stelling? **'Ik had voldoende financiële middelen om mijn maandelijkse kosten te betalen'**

	Helemaal akkoord	Akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Voor de COVID-19 uitbraak	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens de voorbije week	☐	☐	☐	☐	☐

Q18a-b Hoeveel uren spendeerde je aan offline lessen, online lessen, persoonlijke studietijd, en betaald werk op een wekelijkse basis?

	Lesmateriaal geleverd via offline cursussen (bv.. 'face-to-face' hoorcolleges, seminaries, labo's, testen, enz.)	Lesmateriaal geleverd door online cursussen (Online hoorcolleges, seminaries labo's, testen via het internet geleverd etc.)	Persoonlijke studietijd (lesvoorbereidingen, studeren, lezen, schrijven, taken, enz.)	Betaald werk (uitgezonderd studentenjobs tijdens de vakanties)
Voor de COVID-19 uitbraak				
Tijdens de voorbije week				

Q19a-b Waar woonde je voornamelijk tijdens het academiejaar (van maandag tot vrijdag)?

	Ik woonde bij mijn ouder(s)	Ik woonde in een studentenkamer van de universiteit / hogeschool; een pension of een slaapzaal	Ik huurde een verblijf samen met anderen	Ik huurde een verblijf alleen	Ander
Voor de COVID-19 uitbraak	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens de voorbije week	☐	☐	☐	☐	☐

Q20a-b Met hoeveel personen woonde je gewoonlijk samen tijdens het academiejaar (van maandag tot vrijdag)?

	Aantal personen (jezelf niet meegerekend)
Voor de COVID-19 uitbraak	
Tijdens de voorbije week	

Q21a-b Met "**voor de COVID-19 uitbraak**" verwijzen we naar de gemiddelde situatie in de maand voorafgaand aan het moment dat de eerste COVID-19 beschermingsmaatregelen (zoals 'social distancing' maatregelen) werden getroffen. Met "**tijdens de voorbije week**" verwijzen we naar je gemiddelde situatie in de week voorafgaand aan het invullen van deze enquête.

Gemiddeld genomen, hoe vaak rookte je tabak (sigaretten, sigaren of e-sigaretten)?

	(bijna) nooit	Minder dan één keer per week	één keer per week	Meer dan één keer per week	(bijna) dagelijks Zeg ik liever niet	Zeg ik liever niet
Voor de COVID-19 uitbraak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens de voorbije week	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q21c-d Hoeveel sigaretten rookte je gemiddeld per dag?

	Aantal sigaretten, sigaren, e-sigaretten
Voor de COVID-19 uitbraak	
Tijdens de voorbije week	

22a-b Met "**voor de COVID-19 uitbraak**" verwijzen we naar de gemiddelde situatie in de maand voorafgaand aan het moment dat de eerste COVID-19 beschermingsmaatregelen (zoals 'social distancing' maatregelen) werden getroffen. Met "**tijdens de voorbije week**" verwijzen we naar je gemiddelde situatie in de week voorafgaand aan het invullen van deze enquête.

Hoeveel glazen alcohol dronk je gemiddeld in een week?

	Aantal glazen (bv. een glas wijn, een shotje, een glas bier tussen de 25 en 33 cl)
Voor de COVID-19 uitbraak	
Tijdens de voorbije week	

Q23a-b Hoe vaak heb je tijdens één gelegenheid zes glazen alcohol of meer gedronken?

	(Bijna) nooit	Minder dan één keer per week	Eén keer per week	Meer dan één keer per week	(Bijna) dagelijks	Zeg ik liever niet
Voor de COVID-19 uitbraak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens de voorbije week	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q24a-b Gemiddeld gezien, hoe vaak gebruik je cannabis (marihuana, wiet, hasj, ...)?

	(Bijna) nooit	Minder dan één keer per week	Eén keer per week	Meer dan één keer per week	(Bijna) dagelijks	Zeg ik liever niet
Voor de COVID-19 uitbraak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens de voorbije week	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q25a-b Met "**voor de COVID-19 uitbraak**" verwijzen we naar de gemiddelde situatie in de maand voorafgaand aan het moment dat de eerste COVID-19 beschermingsmaatregelen (zoals 'social distancing' maatregelen) werden getroffen. Met "**tijdens de voorbije week**" verwijzen we naar je gemiddelde situatie in de week voorafgaand aan het invullen van deze enquête.

Gemiddeld genomen, hoe vaak deed je zware lichamelijke activiteiten zoals het tillen van zware dingen, hardlopen, aerobics, of snel fietsen, voor minstens 30 minuten?

	(Bijna) nooit	Minder dan één keer per week	Eén keer per week	Meer dan één keer per week	(Bijna) dagelijks
Voor de COVID-19 uitbraak	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens de voorbije week	☐	☐	☐	☐	☐

Q26a-b Gemiddeld genomen, hoe vaak deed je gematigde fysieke activiteiten, zoals fietsen op een normaal tempo of wandelen, voor minstens 30 minuten?

	(Bijna) nooit	Minder dan één keer per week	Eén keer per week	Meer dan één keer per week	(Bijna) dagelijks
Voor de COVID-19 uitbraak	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens de voorbije week	☐	☐	☐	☐	☐

Q27 Heb je één van de volgende onderliggende aandoeningen? *(vink alles aan wat van toepassing is)*

- Een recente kankerdiagnose
- Diabetes (suikerziekte)
- hartziekte
- Hoge bloeddruk
- Immuun gecompromitteerde aandoeningen (bijv. beenmerg- of orgaantransplantatie, HIV, langdurig gebruik van corticosteroiden)
- Nierziekte
- Longziekte (inclusief matige tot ernstige astma)
- Obesitas
- Geen enkele van deze aandoeningen
- Zeg ik liever niet

Q28 Heb je de afgelopen maand symptomen gehad zoals hoesten, niezen of een loopneus?

- Ja
- Nee
- Onzeker

Q28a Waren er gelegenheden dat je deze symptomen voor andere mensen probeerde te verbergen (bijvoorbeeld in een winkel, op straat, ...)?

- Ja
- Nee
- Onzeker

Q29 Heb je COVID-19 gehad of heb je het momenteel?

- Ja, bevestigd door een labotest
- Ja, een zorgverlener vertelde mij dat ik het waarschijnlijk gehad heb/ momenteel heb, maar een labotest heeft dit niet bevestigd
- Ik denk dat ik COVID-19 gehad heb of momenteel heb, maar een zorgverlener heeft dit niet bevestigd
- Nee, ik denk niet dat ik het gehad heb of momenteel heb

Q29a Hoe waarschijnlijk is het volgens jou...

Heel onwaarschijnlijk 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Heel waarschijnlijk

...dat je herbesmet zal raken met COVID-19?

Q29b Hoe waarschijnlijk is het volgens jou...

Heel onwaarschijnlijk 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Heel waarschijnlijk

...dat je besmet zal raken met COVID-19?

Q30a Hoe bezorgd ben je...

Helemaal niet bezorgd 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Heel bezorgd

... dat je herbesmet zal raken met COVID-19?

... dat je ernstig ziek zal worden van een COVID-19 herbesmetting?

Q30b Hoe bezorgd ben je...

Helemaal niet bezorgd 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Heel bezorgd

... dat je besmet zal raken met COVID-19?	
... dat je ernstig ziek zal worden van COVID-19?	

Q31a-b Hoe bezorgd ben je dat iemand in je persoonlijk netwerk...

Helemaal niet bezorgd Heel bezorgd

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

...besmet zal raken met COVID-19?	
...ernstig ziek zal worden van COVID-19?	

Q32 Hoe bezorgd ben je...

Helemaal niet bezorgd Heel bezorgd

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

...dat artsen en ziekenhuizen niet over voldoende medische middelen zullen beschikken om de COVID-19 uitbraak aan te pakken?	
--	--

Q33 Ken je iemand in je persoonlijk netwerk die besmet was of momenteel besmet is met COVID-19?

- Ja
- Nee

Q33a Hoe ernstig waren de symptomen van die persoon? *(Als je meerdere mensen kent die besmet waren met COVID-19, beschrijf dan de symptomen van de persoon die het meest ernstig besmet was)*

- Mild
- Ernstig, maar niet opgenomen in het ziekenhuis
- Ernstig en opgenomen in het ziekenhuis zonder voorziening van intensieve zorgen
- Ernstig en opgenomen in het ziekenhuis met voorziening van intensieve zorgen
- Overleden

Q34 In welke mate houd jij je aan de COVID-19 maatregelen die momenteel door de overheid worden geïmplementeerd?

Helemaal niet Heel strikt

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Duid aan:	
-----------	--

Q35 Heb je je de afgelopen week beziggehouden met één van de volgende activiteiten?
(meerdere opties zijn mogelijk)

- Gaan wandelen met een andere persoon terwijl je de 'social distancing' maatregelen naleefde
- Gaan fietsen met een andere persoon terwijl je de 'social distancing' maatregelen naleefde
- Iets drinken of picknicken met vrienden of familie terwijl je de 'social distancing' maatregelen naleefde
- Praten met vrienden of familie op straat terwijl je de 'social distancing' maatregelen naleefde
- Participeren in een recreatieve online les (bv. yoga, aerobics, fitness, etc.)
- Online een spel of een quiz spelen met vrienden of familie
- Praten met vrienden of familie via een videogesprek
- Praten met vrienden of familie via de telefoon
- Online chatten met vrienden of familie (exclusief video- of telefoongesprekken)
- Geen van bovenstaande opties

Q36a Heb je meer of minder contact gehad (offline en online gecombineerd) met **familie** sinds de implementatie van de eerste COVID-19-maatregelen?

- Meer
- Ongeveer hetzelfde
- Minder

Q36b Heb je meer of minder contact gehad (offline en online gecombineerd) met **vrienden** sinds de implementatie van de eerste COVID-19-maatregelen?

- Meer
- Ongeveer hetzelfde
- Minder

Q37 Heb je iemand met wie je eender welke intieme en persoonlijke zaken kunt bespreken?

Ja

Nee

Q38a-n Gelieve aan te duiden hoe vaak je de voorbije week...

	Nooit of nooit	bijna	Soms	Meestal	De hele tijd of bijna altijd
...je depressief voelde	☐	☐	☐	☐	☐
...je voelde dat alles wat je deed een inspanning was	☐	☐	☐	☐	☐
...je slaap onrustig was	☐	☐	☐	☐	☐
...je gelukkig was	☐	☐	☐	☐	☐
...je eenzaam voelde	☐	☐	☐	☐	☐
...je van het leven hebt genoten	☐	☐	☐	☐	☐
...je verdrietig voelde	☐	☐	☐	☐	☐
...je niet aan de slag kon	☐	☐	☐	☐	☐
...je verveelde	☐	☐	☐	☐	☐
...je gefrustreerd was over dingen in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
...je angstig voelde	☐	☐	☐	☐	☐
...je kalm en vredig voelde	☐	☐	☐	☐	☐
...je gezelschap miste	☐	☐	☐	☐	☐
...je geïsoleerd voelde van anderen	☐	☐	☐	☐	☐

Q39a-b Heb je meer of minder contact opgenomen met het onderwijspersoneel van je universiteit / hogeschool in vergelijking met de periode voor de COVID-19 uitbraak:

	Niet van toepassing (Ik deed dit voor en na de COVID-19 uitbraak niet)	Veel minder	Minder	Evenveel	Meer	Veel meer
...om bezorgdheden over mijn studies te bespreken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...om psychosociale problemen te bespreken	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q40 Heb je sinds de COVID-19 uitbraak contact gezocht met de studiebegeleidingsdiensten van je universiteit / hogeschool?

Ja

Nee

Q40a Wat was de reden (meerdere opties zijn mogelijk)?

Om bezorgdheden over mijn studies te bespreken

Om financiële bezorgdheden of moeilijkheden te bespreken

Om psychosociale problemen te bespreken

Om andere bezorgdheden te bespreken; specificeer _____

Zeg ik liever niet

Q41a-h Gelieve aan te duiden in welke mate je akkoord gaat met de volgende stellingen:

	Helemaal akkoord	Akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord
(a) Mijn werklust voor de universiteit / hogeschool is aanzienlijk toegenomen sinds de COVID-19 uitbraak.	☐	☐	☐	☐	☐
(b) Ik weet minder wat er van mij verwacht wordt in de verschillende opleidingsonderdelen sinds de COVID-19 uitbraak.	☐	☐	☐	☐	☐
(c) Ik ben bezorgd dat ik door de COVID-19 uitbraak het academiejaar niet succesvol zal kunnen afronden.	☐	☐	☐	☐	☐
(d) De universiteit / hogeschool biedt een zwakkere onderwijskwaliteit dan als voor COVID-19 uitbraak.	☐	☐	☐	☐	☐
(e) De veranderingen in onderwijsmethoden ten gevolge van de COVID-19 uitbraak bezorgen mij veel stress.	☐	☐	☐	☐	☐
(f) De universiteit / hogeschool heeft mij voldoende geïnformeerd over de veranderingen die zijn doorgevoerd ten gevolge van de COVID-19 uitbraak.	☐	☐	☐	☐	☐
(g) Ik ben tevreden over de manier waarop mijn universiteit / hogeschool beschermende maatregelen heeft ingevoerd met betrekking tot de COVID-19 uitbraak.	☐	☐	☐	☐	☐
(h) Ik heb het gevoel dat ik met iemand van de universiteit / hogeschool (bijv. professor, studiebegeleider) kan praten over mijn bezorgdheden vanwege de COVID-19 uitbraak.	☐	☐	☐	☐	☐

Q42a-h Gelieve aan te duiden welke van de volgende stelling waar of onwaar zijn:

	Waar	Onwaar	Ik weet het niet
(a) Het virus overleeft dagenlang buiten het lichaam in de open lucht	☐	☐	☐
(b) Het virus overleeft een week buiten het lichaam op een plastic oppervlak	☐	☐	☐
(c) De meeste mensen die besmet raken met COVID-19 worden ernstig ziek	☐	☐	☐
(d) Het duurt ongeveer 12 tot 18 maanden om een potentieel vaccin te produceren.	☐	☐	☐
(e) Rokers die besmet raken met COVID-19 worden vaker ernstiger ziek dan niet-rokers	☐	☐	☐
(f) Je kan drager zijn van het virus zonder symptomen te vertonen.	☐	☐	☐
(g) Kinderen worden gemiddeld genomen minder ziek van het virus dan volwassenen.	☐	☐	☐
(h) Alleen ouderen sterven aan COVID-19.	☐	☐	☐

Q43a-b Gelieve aan te duiden in welke mate je akkoord gaat met de volgende stellingen:

	Helemaal akkoord	Akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord
De overheid verstrekte tijdig informatie over de COVID-19 uitbraak.	☐	☐	☐	☐	☐
De overheid verstrekte voldoende informatie over de COVID-19 uitbraak.	☐	☐	☐	☐	☐

14 Referenties

- Abel, T. (2020). Presentation: Remarks on the gradient effect in Switzerland & concluding discussion. *University of Bern, Swiss*.
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *Lancet*, 395(10227), 912-920. doi:10.1016/S0140-6736(20)30460-8
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The Lancet*.
- Dataloep. (2019). Inschrijvingen hoger onderwijs. Retrieved from https://dataloep-publiek.vlaanderen.be/QvAJAXZfc/notoolbar.htm?document=HO-Publiek%2FPubliek_Inschrijvingen_HO.qvw&host=PubliekQVS%40cww100163&anonymous=true
- Pearlin, L. I. (1989). The Sociological-Study of Stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 30(3), 241-256. Retrieved from <Go to ISI>://A1989AP56300002
- Saunders, J. B., Aasland, O. G., Amundsen, A., & Grant, M. (1993). Alcohol-Consumption and Related Problems among Primary Health-Care Patients - Who Collaborative Project on Early Detection of Persons with Harmful Alcohol-Consumption .1. *Addiction*, 88(3), 349-362. doi:DOI 10.1111/j.1360-0443.1993.tb00822.x
- Sciensano. (2020). COVID-19 GEZONDHEIDSENQUÊTE: ENKELE VOORLOPIGE RESULTATEN. https://www.sciensano.be/sites/www.wiv-isp.be/files/report_final_nl_0.pdf. Retrieved from https://www.sciensano.be/sites/www.wiv-isp.be/files/report_final_nl_0.pdf
- Wong, T. W., Gao, Y., & Tam, W. W. S. (2007). Anxiety among university students during the SARS epidemic in Hong Kong. *Stress and Health: Journal of the International Society for the Investigation of Stress*, 23(1), 31-35.
- Wölfel, F., Gusy, B., Lohmann, K., Töpitz, K., & Kleiber, D. (2016). Mental health problems among university students and the impact of structural conditions. *Journal of Public Health*, 24(2), 125-133.

15 Lijst van tabellen

Tabel 1 Percentageverdeling van steekproef naar onderwijsinstelling.	7
Tabel 2 Percentageverdeling van steekproef naar sociodemografische kenmerken.	8
Tabel 3 Percentageverdeling van steekproef naar kenmerken studietraject	9
Tabel 4 Percentageverdeling van de steekproef naar statuut van de student	10
Tabel 5 Individuele items academische stress en academische tevredenheidsschaal (% , N=21.334)	12
Tabel 6 Academische stress en tevredenheidsschaal naar sociodemografische factoren (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), N=21.334)	13
Tabel 7 Academische stress en tevredenheidsschaal naar kenmerken studietraject (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), N=21.334)	14
Tabel 8 Contact met studie- en studentenbegeleiding sinds COVID-19 uitbraak, opdeling naar sociodemografische factoren (% , Chi ² , N=varieert).	16
Tabel 9 Contact met studie- en studentenbegeleiding sinds COVID-19 uitbraak, opdeling naar kenmerken studietraject (% , N=21.440).	17
Tabel 10 Contact met lesgevend personeel in vergelijking met voor de COVID-19 uitbraak, opdeling naar sociodemografische kenmerken (% , N=21.440).....	20
Tabel 11 Contact met lesgevend personeel in vergelijking met voor de COVID-19 uitbraak, opdeling naar studiekenmerken (% , N=21.440)	21
Tabel 12 Beschikbaarheid financiële middelen voor en tijdens de COVID-19 epidemie (% , N=21.875)	22
Tabel 13 Beschikbaarheid financiële middelen voor en tijdens de COVID-19 epidemie naar sociodemografische kenmerken (% , Chi ² , N=21.875).....	23
Tabel 14 Beschikbaarheid van financiële middelen naar betaling inschrijvingsgeld (% , Chi ²).....	24
Tabel 15 Sociaal contact met familie en vrienden naar sociodemografische factoren (% , Chi ² , N=26.714)	27
Tabel 16 Sociale activiteiten in de week voor de surveyafname (% , N=21.561).....	28
Tabel 17 Mate van eenzaamheid (% , N=21.482).....	28
Tabel 18 Mate van eenzaamheid naar sociodemografische factoren (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), N=21.482).	29
Tabel 19 Depressieve klachten (% , N=21.482)	31
Tabel 20 depressieve klachten naar sociodemografische kenmerken (gemiddeld (\bar{X}), standaarddeviatie (s.d.), N=21.482)	32
Tabel 21 Depressieve gevoelens naar kenmerken studietraject (Gemiddelde (x), standaarddeviatie (s.d.), N=21.482)	33
Tabel 22 Depressieve klachten naar mate van sociale contacten en sociale steun (N: 21.482).....	34
Tabel 23 depressieve gevoelens naar diversiteit van sociale contacten (online en in persoon) (Gemiddelde (x), standaarddeviatie (s.d.), N: 21.482)	34

Tabel 24 Consumptie van alcoholische eenheden op wekelijkse basis voor en tijdens de COVID-19 epidemie naar sociodemografische kenmerken (% , Chi ² , N=)	37
Tabel 25 Frequentie van cannabisgebruik voor en tijdens de COVID-19 epidemie (% , N=21.735)	38
Tabel 26 Frequentie van cannabisgebruik voor en tijdens de COVID-19 epidemie naar sociodemografische kenmerken (% , N=21.735)	39
Tabel 27 Frequentie van rookgedrag voor en tijdens de COVID-19 epidemie (% , Chi ² , N=23.240)	40
Tabel 28 Frequentie van rookgedrag voor en tijdens de COVID-19 epidemie naar sociodemografische kenmerken (% , Chi ² , N=23.240)	41
Tabel 29 Frequentie fysieke activiteiten (% , N=21.684)	42
Tabel 30 Frequentie zware fysieke activiteiten naar sociodemografische factoren (% , Chi ² , N=21.684)	43
Tabel 31 Frequentie gematigde fysieke activiteiten naar sociodemografische factoren (% , Chi ² , N=21.684)	45
Tabel 32 Percentageverdeling van COVID-19 besmetting (N=21.635)	47
Tabel 33 Univariate verdeling van de COVID-19 risicoperceptie (N = 21.408)	48
Tabel 34 COVID-19 risicoperceptie naar sociodemografische kenmerken (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), N = 21.408)	49
Tabel 35 COVID-19 risicoperceptie naar kenmerken studietraject (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), N = 21.408)	50
Tabel 36 Frequentie symptomen COVID-19 en schaamte (% , N=21.549)	51
Tabel 37 Schaamte voor COVID-19 symptomen naar gender (% , N=21.549)	51
Tabel 38 Univariate verdeling van de COVID-19 kennis: score op 8 (N = 21270)	52
Tabel 39 COVID-19 kennis naar sociaal en economisch kapitaal (gemiddelde (\bar{X}), standaarddeviatie (S.D.), N = 21.270)	53
Tabel 40 Univariate verdeling van de trouw aan de overheidsmaatregelen (N = 21.576)	54
Tabel 41 Verdeling van studentenpopulatie naar gender, geboorteplaats en instellingstype bij de Vlaamse studenten populatie 2018-2019, bij de volledige steekproef, en bij de steekproef van studenten die de volledige vragenlijst invulden.	56
Tabel 42 Verdeling van valide N en % missings per blok	57
Tabel 43 Logistische regressieanalyse waarbij het sociodemografisch profiel wordt vergeleken van studenten die de vragenlijst niet volledig invulden (=referentiecategorie) tegenover studenten die de vragenlijst wel volledig invulden.	57